

JACOB HIEGENTLICH

HET
VOCHTIGE
PARK

10.38
205

2001.1.11

Dick Wiesman

HET VOCHTIGE PARK

JACOB HIEGENTLICH

HET
VOCHTIGE
PARK

A. A. M. STOLS
MAASTRICHT

L'INVITATION AU VOYAGE

ZIJ voelde duidelijk drie maal licht kloppen op haren rug. Zij draaide zich vaag om, het was slechts verbeelding geweest. Haar hoofd zonk even op haar borst, het was even geweest of iemand haar riep. In den rolstoel lag, ondanks het Meiweer dik ingepakt, haar man. Geur van zomerbloemen steeg zwijmelend op, zij rilde. „Goddelijk zoo in dat zonnetje”, zei de zieke dankbaar verrukt. Met trillende mondhoecken keek ze naar 't gele, vogelachtig smalle kopje op den kinderachtig schralen, hulpeloos gewatteerden romp, ze drong haar tranen terug. Zij was toch de gevangene, al bleef hij zacht, lief en dankbaar. Haar compassie had goed en wel de liefde voor hem verdrongen. En soms scheen het of haar deernis voor den zwakken machteloze, die haar niets bieden kon, welhaast oversloeg in weerzin: haar *leven* offerde ze. Maar dán verafschuwde zij zich zelf. Er moest 'n duivel zijn die zulk verraad tegen hem, die eens alles geweest was, aanbliet. Haar leven zag ze als 'n film: zestien jaar met tasch en racket; zeventien, dansend op 'n schoolfuij; achttien, vaag droomend; negentien, ongeduldig; twintig, driftig; een en

twintig, eenzaam; twee en twintig moe — dan kwamen de droomen, altoos het zelfde, beangstigende motief: ze was in 'n boom geklommen, keek uit naar den trein die naderde, naderde, maar nimmer stilhield — langs haar, onder haar wegdonderde. Tot ze met den scheikundige huwde, om wiens rheumatische kwaaltjes toen de vriendinnen al spotten. Zij zoende zijn fijne, smartvertrokken gezicht en woelde in zijn wollige haren. Toen droomde ze niet meer. Maar het bleek geen rheumatiek te zijn, doch een langzaam voortschrijdende paralyzie, een omsluiting van zijn krachten brak hun natuurlijk samenleven spoedig af. De droomen kwamen weer: ze stond aan 'n station, treinen hielden stil, niemand stapte uit. Ze gruwde van den zin dier droomen. Men ging naar badplaatsen. En haar man vroeg: „Wat ben je stil, vrouwtje?” Maar na dit herhaalde malen gevraagd te hebben, raakte hij aan haar verduistering gewoon en zweeg. Keek haar enkel dankbaar aan, als ze de kussens opschudde onder zijn verzwakten rug. En nu woonden ze weer in Holland, kwamen zelden buiten. Op zonnige dagen reden ze in 'n mal-ouderwetsche koets, want de kwijnende man had geheimen angst voor auto's. Haar vingers woelden niet meer in wollig haar, hij was kaal geworden. Ze zoende hem slechts plichtmatig, 's avonds als ze hem

naar zijn kamer begeleidde en 's morgens als zij hem 't variatielooze, lichte ontbijt kwam brengen.

Ze streelde nu weemoedig als in wroeging zijn hoofd, en hij zag haar aan met zijn dankbaar warmen hondeblik. Dan ging ze naast hem zitten en bedacht dat ze eenmaal gewenscht had ziek te zijn als hij. Dat was in 'n Duitsche badplaats geweest, waar hij in de snikkende gène om zijn impotentie had heen gewild. Dat derde huwelijksjaar was haar beste tijd geworden. De aankomst was affreus, het was Carnaval, de bevolking was gemaskerd, en voor 'n goed deel beschonken. In het met lampions versierde hotel was ze weemisselijk geworden van den bedorven zwavellucht, maar hij had onmiddellijk den weldadigen geur ingesnoven. Zij had niet kunnen eten, maar 't had hem gesmaakt, voor 't eerst weer, in dat hotel Kaiserbad. Ze aten dien eersten dag niet in de feestelijke eetzaal, waar gedanst werd. 's Avonds trok 't orkest door 't heele hotel heen, blazend en schreeuwend over de corridors. Hij vond deze vreugde, die door geluiddempende deuren onbeschroomd binnendrong, wel leuk, zij vond 't een heidensch kabaal. Maar al die luidruchtige feestvierders bleken zelf zieken te zijn. Den volgenden morgen bracht ze haar man beneden naar de badkelders. De gasten

keken haar ironisch, ja verwijtend aan, dat zij niet ziek was. Toen haar man het heete zwavelwater gedronken had, en naar zijn cel was gebracht, waar hij heet en koud zou baden en gemasseerd moest worden, drong 'n groote man op krukken in gebloemden badmantel, aan, dat zij ook drinken zou. Ze weerde lachend af, zeggend dat ze gezond was. „Ungehört” mompelde de man, en vulde haar 'n glas, dreigend dat 't haar zou berouwen, niet van dit goddelijke water gedronken te hebben: al was ze nu niet ziek, ze kon 't worden. Ze wilde 't bijna uitspuwen, maar er stonden velen om haar heen, dames in négligé en mannen in kamerjassen en pyama's, die vreesaanjagend lachten, zoodat ze 't vieze drankje maar inslikte. Ze voelde zich langzaam ziek worden. De kellner Herbert zei, dat dit altoos zoo ging, men moest eerst wennen aan dit wonderdoend klimaat. Zoo bleef ze boven liggen, waar haar man zijn rustkuur deed. Het raam stond open en de neus- en keelgeluiden der Carnavalstrompetsjes drongen de melancholieke ziekenhotel-kamer binnen. Ondanks dat zij ook zwak ter been was, steunde ze haar man naar de lift. Voetje voor voetje schoof hij de opgesmukte eetzaal binnen, waar ze onder wirwar van festoenen, lampions en serpentines plaats namen. Vroolijk verhitte zwartgehabijte heeren tolden rond

met avondgekleede violette, groene en roode dames. Na elken dans vielen ze uitgeput op hun diëettafel aan. „Schen Se mal da”, sprak Herbert en hij wees hun in allermalste cotillon 'n dikgebuikten heer, die zich 'n lange neus had opgezet en 'n papieren vastenavondmuts op zijn kale hoofd had geplakt. Ja, en dat was een „berühmter Universitätsprofessor.” Grossartig. Haar man genoot nu werkelijk, de lawaaiende jazz pijnigde hem niet meer, in geen jaren had hij zulk vreugdegehuil beleefd. Zij dronk veel champagne, ze had nimmer met zulke dingen mee kunnen doen. Dit schijngeluk der zieken, die haar verachtten om haar blozende gezondheid . . . Na het dessert kwam 'n jongeman met kennelijk Joodsch uiterlijk haar vragen. Hij keek buigend naar haar man, zij wilde echter niet van haar zieken echtgenoot scheiden. Haar man knikte heftig en verheugd van ja, en met 'n beleedigende zucht stond ze op, ze was deze mondaine genoegens ontgroeid. Het was 'n tango, ze danste alleen den tango van voor vier jaar terug. De man bemerkte de weifeling in haar bewegen en koos intuïtief goed wat ze kende. Maar haar gering-schattend zuchten had hem blijkbaar gekwetst, hij zei niets, de glimlach was van zijn roode wangen weg, zijn grijze oogen keken haar koud, vijandig aan. Met 'n diepe buiging bracht hij

haar bij haar man. Die had intusschen z'n informaties genomen bij den gediensigen Herbert: „Ach den da, das ist ja ein jüdischer Herr, Goldschmitt, ein ganz netter Mensch”. Toen het paar 'n oogenblik uit 't gezicht was geweest, had de ober zijn duimen even boven in zijn vest gestoken: „Manufakturist,” had hij gelachen. Dit vertelde haar man dat die Goldschmitt blijkbaar in manufacturen handelde en hij trachtte ook met bevende handen het manuaal te schetsen, dat de heer Goldschmitt altoos maakte en dat volgens Herbert karakteristiek zou zijn voor den Joodschen manufacturier. Zij zweeg, ze vond haar man bijzonder geanimeerd.

Later zag ze den zwartharigen, gezonduitzienden jongen man vaak bij de Badewannen. Hij groette haar koeltjes, terwijl hij den badmeester joviaal op den rug klopte. Toen ze den badmeester vroeg, wat die blozende meneer Goldschmitt hier eigenlijk uitvoerde, wees hij op z'n hart: „Die had U moeten zien, toen hij hier kwam. Als 'n lijk met gebroken oogen. En nu komtie 's avonds zingend thuis, zoodat de portier altijd de vinger op den mond moet leggen”. De vroolijkheid van den Heer Goldschmitt was werkelijk spreekwoordelijk, alleen tegen haar was hij stug onverschillig. Als hij de, nu ontluisterde eetzaal binnentrad, groette hij luidruchtig als de con-

ferencier van 'n theater: „Nabend, meine Damen und Herren!” Vrijdagsavonds galmde hij luidkeels tegen den deftigen Justizrat Gurkis, (die eigenlijk Augurkiesman heette,): „Gut Sjabbes, Herr Justizrat!” Hij at overigens alleen. Ondanks zijn vulgaire uitgelatenheid, wilde de zieke man met den koopman kennis maken, want er trok hem iets in Goldschmitt aan, vooral toen hij hoorde dat de jongeman ook Nederlander was. Op 'n morgen, toen de traditioneele Engelsche in haar witwollen trui binnen was getreden, en ieder tafeltje afzonderlijk met haar face-à-main en „Morning” begroet had, draaide haar man zich nerveus naar den heer Goldschmitt om en vroeg: „Schaakt u misschien, meneer Goldschmitt?” De jongeman keek verbouwereerd om deze plotselinge belangstelling, de vraag had voor hem iets verwarrens: „Ik ben dol op schaken, meneer . . .” In zijn toon voelde de vrouw, die gegêneerd het hoofd had afgewend, hoe de Jood ook aan dat andere, romantische schaken, vrouwenrooven had gedacht. Haar man was zeer gelukkig en vroeg nog, wanneer ze 's 'n partij zouden spelen. „Als U wilt, onmiddellijk,” zei de andere Hollander. En na den lunch begonnen ze, Goldschmitt was vol hartstocht, bleek echter in kennis van 't spel de mindere. Hoewel het buiten voorjaar was geworden, speelden ze door. Zoo

vergingen meerdere dagen, het leven kreeg meer glans. Ze vond Goldschmitt ondanks zijn levendigheid, z'n bijtende spot op de Engelsche dame, die toch zoo'n goedgehartig schaap was, nogal sympathiek, vooral om z'n aardige omgang met haar zwakken man. Als Goldschmitt nadacht over 'n problematischen zet, maakte hij werkelijk het karakteristieke gebaar, hij zette zijn duimen boven in de mouwgaten van zijn vest, en tuurde ingespannen naar 't plafond. Soms kreeg zij den indruk, dat hij haar man liet winnen. „'n Geslepen kerel”, zei haar man vaak glimlachend, „'n pientere baas, maar zooals ik, kàn hij niet spelen.” Goldschmitt was van 'n oplettende zorg voor den zwakken man, schudde de kussens op in den rug en op zij en vertelde telkens weer opnieuw, hoe hij door 'n vreeselijken zenuwschok, (hij zei niet waardoor hij dien ontvangen had,) getroffen, hier meer dood dan levend was aangekomen, hoe hij wekenlang van bad in bed, van bed naar bad werd gedragen. Toen kwam de vreugde van het wandelen in het Wald, toen mocht hij bier in plaats melk drinken. Zijn aschbleeke wangen hadden weer kleur gekregen, en nu kwam hij 's avonds zingend naar huis. „En zoo wordt u ook, meneer”, voegde hij er aan toe. Goldschmitt voelde 'n feller kracht in zich ontwaken, hij was van 'n dronken

opgewonden herlevingslust bezielde. Het echtpaar genoot van zijn goede vroolijkheid aan hun stille ziekentafel. Hij vertelde duizend uit, over de gasten, over den Direktor, die vroeger 'n kroeg had gehad, over den badmeester, die student was geweest in de medicijnen. Hij maakte ook grappjes, die hij haar man 'n paar maal moest over vertellen, doch waar het geteisterde, steeds verder verlamdende lichaam nog goedmoedig om kon schudden. De zieke drong er op aan, dat zijn vrouw, die zoo weinig vertier had, eens met meneer Goldschmitt zou gaan wandelen. Ze wilde wel, ze wilde niet, ze keek smeekend naar haar mans hondeoogen en naar de neergeslagen blik van den ander. Achter die sidderende wimpers, wist ze, lagen de grijze, wilde oogen. Een zonnigen dag wandelde ze toch met hem langs de Elisenbrunnen. Ze wisten niets te zeggen en keerden spoedig in 't hotel terug. Goldschmitt ging weer schaken met den zieke, die in 'n makkelijken leunstoel aan 't open zomerraam zat. Zij had haar kamer, grenzend aan de zijne. De partij duurde dien middag niet lang. Ze hoorde van haar balkon, hoe de heeren in ernstig gesprek verdiept waren. „Het leven,” sprak de zieke, „heeft zonder dat toch veel van zijn fleur verloren . . .”. „Maar gelooft u dan niet, dat de grootsten, Nietzsche of Flaubert, juist zich er ge-

heel van onthouden hebben? Men geeft z'n kracht aan 't een, óf aan 't ander, men moet kiezen tusschen 't leven in den geest of in de natuur. En ik geloof, dat de voorstelling die men zich van de dingen maakt, edeler en verheffender is is dan de werkelijkheid" . . . „Ach, meneer Goldschmitt, u meent 't zelf niet, evenmin als, wanneer U mij voorspelt dat ik rooie wangen zal krijgen en paard zal gaan rijden. Neemt u mijn geval nou 's, ik weet wel beter. Bovendien, de groote schrijvers die u daar opnoemt, konden tevreden zijn met hun zuiver geestelijke mijmeren, maar ik ben scheikundige . . . en de praktijk, ziet u. En dan, het leven heeft maar weinig waarde, bij 'n echtpaar, zonder dàt. Zonder kinderen ontbreekt de animo, de prikkel, je weet niet, waarvóór je werkt . . .” De heer Goldschmitt wilde wat tegenwerpen, maar ze verstond 't niet, de vrouw op het balkon, en haar man overstemde hem, klagend als 'n zieke hond: „En is 't wel verantwoord tegenover hààr?” Toen werd 't stil, ze vatte het heele gesprek nu in zijn gruwelijke oprechtheid. En verder bleef 't stil.

's Avonds aan 't diner vertelde de jongeman haar klankloos, dat de dokter had gezegd, dat hij nu wel geheel en al hersteld was. Ze voelde 'n kleine schok en vroeg deelnemend: „En gaat u nu naar

Amsterdam terug?" „Nee, Mevrouw, niet direct ik moet nog wat in Beieren kuren, in Berchtesgaden." Ze dorst 't haar man niet zeggen, maar ontactisch zei Goldschmitt 't, zoodat het vogelspits gezichtje voorover viel. De zieke hilde. Goldschmitt werd vuurrood en voegde er bij dat hij nog 'n maand dacht hier te blijven. De ander tastte naar zijn hand en zei: „Gelukkig." De vrouw zag nu hoe sterk haar man zich aan den jongeman gehecht had, ze voelde geen afgunst, maar 't deed haar laatsten, geringen liefdesdrang bezwijken onder 'n week medelijden. Den volgenden dag nam ze met Goldschmitt de tram naar 't Wald, haar man deed zijn kuur. Het klimmende pad naar het Mühlke klonk van hun harde stappen. Ze waren vroolijk in de reeds winterachtige kou. Vele oude heertjes van 'n onderwijzersvereniging stapten met als geweren geschouderde parapluies, door 't bosch. Naderhand zaten ze bij elkaar voor 't Mühlke. Er was geen stoel meer en vol galanterie bood een der heertjes in overdreven termen de vrouw zijn stoel aan, waarop hij op korte dribbelbeentjes wegdraafde om voor zich zelf 'n stoeltje te halen. Toen Goldschmitt en de vrouw gezeten waren, dronken ze melk, de boschlucht deed hun daarnaar meer verlangen dan naar het bier, dat welig vloeyde. De heertjes hielden snorkerige,

vaderlandslievende redevoeringen en toen ze staande de Wacht am Rhein zongen, vertelde Goldschmitt van Nietzsche, die blijkbaar zijn held was, wat die al zoo van de Duitschers had gezegd. Maar de vrouw vond het Duitsche goeddelijke heertje, dat haar vol pathos den stoel had overhandigd, heel aardig, en toen haar begeleider over den Uebermensch en van de Peitsche begon, haatte ze Nietzsche plotseling, en ze was blij, dat ze iets onprettigs in den jongeman ontdekt had, dat 'n eventueel afscheid zou vergemakkelijken. Want in haar droomen had zij zijn grijze oogen gekust. Op den terugweg wees hij haar 'n dameshak, die hij voor 'n jaar daar gevonden had, en die hij ergens gedeponeerd had om er elken dag even met z'n stok tegen te tikken. Dit fétichisme deed haar even lachen. Om moeilijke uiteenzettingen betreffende de tranen in haar oogen te voorkomen, deed ze aan zijn aanstekelijke vroolijkheid mee, gearmd en zingend liepen ze door de gevallen duisternis naar de tram toe. En uit de tram gekomen gingen ze langs den dom, waar Duitsche Koningen begraven waren, naar 't mooie Gothische Posthaus, waarin nu 'n herberg was. Daar dronken ze frisch bier en toen ze thuis kwamen, was haar man zeer verheugd over haar opgewektheid. „Deze wandeling heeft je goed gedaan, liefste”.

en met zwakke stem spoorde hij haar aan dit uitstapje te herhalen. Nu ging ze elken dag met Goldschmitt mee, elken dag de babyachtige bedevaart naar den dameshak, elken dag om dieper gesprek te vermijden, monter gezang. Eenmaal wilde hij niet zingen, en zei met heesche stem, dat hij nu wel genoeg hersteld was om naar Berchtesgaden te gaan. Ze stond stil, nam het zwarte hoofd tusschen haar handen en zei: „Kus me”. Star keek hij haar even aan en kuste haar dan wild. En toen niet meer. Hij sprak met droogsnikkende stem, dat hij dat niet mocht, dat zij de vrouw was van z'n vriend. En toen is hij den volgenden morgen afgereisd. Haar man zei niets meer. Ze vroeg of hij haar niet kon leeren schaken. Dat kon, zei hij mijmerend, en hij poogde haar uit te leggen. Maar haar verstand was nimmer wiskundig spits geweest. Liever liep ze door 't sneeuwige woud en zocht den dameshak onder de sneeuw vandaan. Elken dag, elken dag, naar het bosch. Het oude, afgetrapte stuk schoen. En voor ze het stadje verlieten, nam ze 't vies stuk schoen mee, romantisch misselijk. In Holland terug keilde ze 't den trein uit. Met de toenemende paralyzie van haar man, keerden nu ook de droomen terug, regelmatig, benauwender. De grijze oogen. Het manufacturiersgebaar. En overdag de klagende stem van haar

man. Zijn bruine, dankbare hondeoogen. Flitsend daarachter de grijze blik van den manufacturier. Hartstochtelijk, benauwend. Als reagens trachtte ze zich hem als karikatuur voor te stellen. Duimen in de vestmouwen, liep hij op en neer voor z'n kleerenzaak op de Nieuwendijk, de menschen die voor de vitrines stonden, binnenlokkend, den concurrent van den overkant vol leedvermaak treiterend, met de duimen in de mouwen. Nietzsche in de confectie. De grijze oogen. Ze streefde 't koude, kale hoofd niet langer. Daarbuiten lokte de wereld. Ze was 'n gevangene. Daarbuiten flirtten de jongens met de meisjes in de zomerparken, daar waren de mannen met de vurige oogen, die zochten, en slechts op haar, hier nutteloos heenwelkende schoonheid hadden gewacht. En vanavond draaiden de tournikets van bars en dancings, schuimde de wijn, glansden de zijden avondkleeren, doften de zwartfluweelen bridge-coats, de smokings met blinkende witte vesten, en oogen, oogen schitterden. Handen sidderden, — o, ze zag dit alles ridicuul vermooid, als 'n dienstmeisje, dat in 'n filmwereld leeft . . . Ze wist immers dat de wereld anders was, dat onder alle schijnschoon het meenedige valsche hart klopte, dat de bevrediging dàar evenmin, als bij haar zieken man te vinden was.

Nu voelde ze duidelijk drie maal zacht kloppen op haar rug of iemand haar riep. Ze huiverde, draaide zich snel om.

Er stond niemand.

Doodsbleek stond ze op. „Het wordt koud,” zei ze heerschzuchtig en ze rolde zoetjes den zieke in zijn stoel naar de veranda. Ze riep toen de zuster, die meneer verder verzorgde. Dan kleedde ze zich haastig aan, nam geld mee. Zij boog zich nog over haar man heen.

„Ik ga boodschappen doen,” zei ze gesmoord. De man sliep, in den dommelenden avond verliet ze 't huis.

DE Heer Jansen was van opinie dat men geen twee maal hetzelfde lied moest zingen. Dit was altoos zijn vaste overtuiging geweest en bovendien 'n gewone traditie op Oudejaarsavond: als de Marseillaise eenmaal door de geachte aanwezigen gezongen was, moest het Deutschlandlied ten gehoor worden gebracht. Hij zweeg uitgeput, pufte en zette snel den groenen kelk voor zijn purper aangezicht. Uit het na middernacht aanwassend gezelschap steeg 'n heftig protest tegen meneer Jansen's gloedvol betoog, men riep: „Alleen Nederlandsch fabrikaat”, ja, de oppositie was van oordeel dat het geen pas gaf in dit vredelievend gezelschap Duitsche liedjes ten beste te geven en de heer Israël Moser, fabrikant, vervolgde hikkend en hardnekkig, in de eene hand het wijnglas, in de andere de sigaar: „Liberté, liberté chérie . . .”

Een jongeman die tot dusver zwijgend met zijn verloofde aan 'n tafeltje had gezeten en zich vergenoegd had met het werpen van zijdelingsche blikken op het musicerend gezelschap, kwam nu sluipend en geniepig op den Stammtisch toe-

gelopen en hief met teederbezopen stem het lied van de stad aan:

Waar 't gouden beeld in 't zonlicht staat

Op hoogen torentans . . .

De Heer Moser verstomde, morste bevend de asch van zijn sigaar, den wijn uit zijn kelk; hij was volmaakt schoon met zijn vuurrood opgezwollen gezicht met den snor-Napoleon III en het Zola-lorgnet en hij zong mee, na zijn sigaar op den aschbak te hebben afgelegd:

Waar Maas en Roer vereenigd gaat

In lichten golvendans;

bij den laatsten regel schetste zijn hand treffend den golvenden dans der wateren. Ontroerd zweeg het gezelschap en terecht was men verontwaardigd, toen de Heer Thijske Tonnaer daarna in zijn eentje 'n obsceen liedje entameerde. Men was volmaakt tevreden.

Het nieuwe jaar was hoopvol ingezet.

Voor alle heerlijkheden die de patroon in zijn café ronddiende, de tong, de paté de foie gras, de bowl, de wijn, de sigaren, de cognac behoefde men hedennacht niets te betalen, ja, 't was gratis. Het jaar was goed ingezet, geen wanklank werd gehoord. Elke nieuwe gast ging zich aan de groote tafel vervoegen en dan rezen alle heeren op: Meneer Désiré van Schoonhoven, de groot-veekoopman, meneer Geerlings, de groot-

kruidenier, Thijske Tonnaer, de burgemeester van 't naburig dorp, meneer Moser, de grootfabrikant, zijn zoon Arthur, die er 'n weinig afwezig bijzat, maar goed, hij was dan ook de advocaat, dien de boeren elkaar met slimme knipoogjes recommandeerden, — de neven, Alex-van-het-fabriek en Siegfried, de medische student, die uit Weenen over was, voorts Marius de la Gilleppe van 't kadaster, Antoine Bartholomaeus van de secretarie, de gebroeders Van der Goor, onderwijzers, Theo Reynders van de rechtbank: bij elk zalig nieuwjaar rezen ze over-eind en murmelden plechtig de tegenfrazie: èn alles wat wenschelijk is.

En gelijk iederen Sylvesternacht had men op 't gewichtig oogenblik de groote kerk niet hooren slaan, had men den toepasselijken weemoed in de traanzakjes moeten achterhouden en gelijk ieder jaar ontspon zich 'n zware discussie over 't probleem of men te hard gezongen had en daardoor de twaalf slagen niet had vernomen, (men fuifde immers onder de rokken der H. kerk; d.w.z. de herberg De Zwarte Ruiter stond in de schaduw van de romaansche kerk van St. Isidorus, wiens gouden beeld in 't zonlicht fonkelt), of dat de Rector, die oolijkerd, de klok had stil gezet en de geloovigen aldus in den waan had willen brengen, dat ze nog steeds

in 't vorig jaar vertoefden. De blijgeestigheid sloeg over in algemeene vroolijkheid, toen de dikke onderwijzer, Sef van der Goor, van eigen luimigheid onbewust, over de biljarttafel wilde springen, en 'n pijnlijken val deed. Hij had nog elk jaar het kunststuk ter eere van de jaarwisseling met succes volbracht, en onder het opgeruimd gelach der anderen beweerde Sef dat men 'n dagje ouder werd. In de eerste consternatie had de heer Bancard, de groot-manufacturier zich tot Alex Moser gewend en geïnformeerd omtrent 'n huis dat hij wilde koopen. De jonge fabrikant gaf geen antwoord, doch riep om 'n sigaar. De man trok nu Israël, dat eerbiedwaardig breedgesnord fuifnummer aan de revers en vroeg weer iets over dat huis, doch onder 'n lachje zijn pijnlijke verlegenheid dekkend, weerde die af: „Monsieur Richard Gérard Bancard, vanavond geen affaires.” Doch de magere Bancard hield aan, en ietwat driftig zei de ander: „Maar ik verkoop 't niet, want 't is 'n goede geldbelegging en, meneer Bancard doet u me 't genoeg, vanavond nu we gezellig bij mekaar zitten over de zaken te zwijgen”. De heer Bancard, gevoelloos, boog zich cijferend over z'n cognac.

De politie was reeds eenige malen komen waarschuwen dat 't sluitingsuur reeds gepasseerd was;

elke agent kreeg wat lekkers en trok weer af. Toen echter 't heele politicorps was gespijzigd, was 't bij driën. Men moest scheiden. Er werd een en ander teruggegeven en men verontschuldigde zich bij den waard: „Er is me wat overgegaan.” Dat was de vaste formule. Burgemeester Thijske greep naar buiten wankelend z'n fiets, zette bedachtzaam z'n linker voet op 't „pinke”, sprong naar voren, en daar zat hij, triumfant en dik van paté de foie gras, en met de goede wenschen voor zijn vrouw en onder de bezorgde waarschuwingen toch vooral niet de Maas in te fietsen, reed hij zingend: Wij gaan nog niet naar huis, wat tamelijk inconsequent klonk door de Carmelitessenstraat, naar zijn gemeente. De onderwijzers Van der Goor, in stand even zijn minderen, die echter in zijn dorp woonden volgden respectvol afstand houdend, ze zongen het Limburgsche volkslied, dat de harten verkwikt.

De heer Moser, inmiddels in zijn imposante pels geholpen, had 'n politicagent en den heer Jansen 'n arm gegeven en schreed kaarsrecht door de Carmelitessenstraat, gevolgd door zijn familieleden, La Gileppe en Bartho. Opeens hield hij stil en sprak plechtig in den vriesnacht:

„Vrienden dit is 'n aristocratische straat.”

„Een straat, van hoogen adel,” beaamde de agent.

„Ik herhaal 'n aristocratische straat. Hier woont de gravin W., daar de baron van G., ginds de jonkheeren C. en D., mitsgaders de burggraaf. Aan het eind verheft zich mijn woning, de eenvoudige stulp van Israël Moser, koopman en fabrikant.” Luidruchtige nieuwjaarswenschen van den hoek omzwenkende feestelingen deden hem zwijgen. Dan voer hij voort: „Vrienden, mijn vader was 'n hoogstaand man, maar van adel was hij niet. De burgemeester van S. en de notabelen kwamen bij hem en zeiden: Ziet, ge zijt zoo'n brave Jood, waarom wordt ge geen Kristen? Maar zeer ter snede antwoordde mijn vader: Dan zou ik geen brave Jood meer zijn.” „Dat heeft men meer gezien,” viel Jansen in, die 't koud begon te krijgen.

Arthur wilde zijn vader meesleepen. Maar deze vervolgde nerveus: „Mijn vader was 'n eenvoudig man en hij zei altijd: Laten we God danken, dat we ons brood hebben. Maar ik — het verdroot mij dat al deze adellijke heeren zulke fiere wapenspreuken voeren en wij niet: De Adelaar vangt geen vliegen; Door het Zwaard tot de Zon; Kruis en Zwaard voor de Heerlijkheid Gods — en de familie Moser dan?”, hij wierp 'n desolaten blik op de Sociëteit, die voor hem gesloten bleef; „maar zooeven bij het twaalfde glas, juist bij het twaalfde, kreeg ik 'n

uitmuntend idee. Ik heb mij ook 'n devies bedacht dat ik zal doen schilderen boven mijn woning: „Door nijvre vlijt tot heerlijkheid.”

De familie, verbaasd en ontevreden, doch ook bewogen door den wijn volgde het indrukwekkend groote kind, dat luidschandend zong: *Allons enfants de la patrie, le jour de boire est arrivé.* Bartholomaeus verliet hen, hij ging nog kienen om wild. Voorbij de kerk verrees het vierkant heerenhuis uit de dagen der Restauratie. De heer Moser opende de deur met het gebaar van boeren-burgers-buitenlui-gaat-dat-zien en zong oprecht verheugd: *Treedt binnen, treedt binnen.* De politieagent sloot conscientieus de zware deur, die in feodale wormstekigheid geenszins voor de entrees van den naburigen adel onderdeed. In de statige corridors hingen dezelfde wansmakelijke schilderijen van jagende ruiters en hijgende beesten, intieme bronnen met stupied glimlachende herderinnetjes, voorts koeien, veldslagen en eenden; de gang was lang en tegen 't eind voelde Siegfried zich opgekwikt of hij in 'n lachspiegel had gekeken. Binnen sloften allen verstild en ernstig. Alex peuterde aan de radio om 'n middernachtelijken omroep op te visschen en onverwachts druischte het kletter-snelle rythme van 'n Amerikaansche band tegen de gemoedelijk-trage provinciesfeer in. Over-

dag hoorde je Duitschland 't best, doch nauwelijks klonk 'n militaire stem uit het Nazikamp of zwijgend zette een der Mosers het toestel af. Dan liever de zenuwachtige jazz, waaraan het stadje stilaan wende. De politieagent vertelde op meewarigen toon van 'n werkwillige die door de stakers van de kanaalwerken was mishandeld. De advocaat nam 't kijfachtig op voor de stakers en duwde den politieagent autoritair in 'n crapaud, waarbij hij struikelde over deszelfs sabel; zoo was de pacifistische drinkatmosfeer eenigszins geluwd. De oude Moser stond op om in de wijnkelder af te dalen. Inmiddels dreef het gesprek van de crisis naar 't dandysme. Marius de la Gileppe, die 'n adellijke bastaard was en hier ter stede de toon aangaf op 't stuk der heerenkleeding, bestreed vurig de betichting van fatterigheid. Hij streek daarbij met zijn tien maal beringde handen over zijn gefriseerde hoofd. Alex drong de gedachte terug, dat, zoo hij, de van nature krulharige, één briljant dorst dragen, men wederom aldra van Joodsche drukte zou spreken. De jonge Siegfried beweerde, dat wàr dandysme met eenige armoë en veel fantasie gepaard had te gaan, *de* Dandy was Chaplin met zijn gentlemanlike benemen in zijn havelooze plunje. En in Weenen kende hij er nog enkele echte; één liep de café's voor in en achter uit met

'n scheeven hoed van voor den oorlog, 'n rietje onder den arm, op afgeleefde vuile slobkousen; 'n ander in z'n rafelig, met vetvlekken bemorst jacket stak bij elk passeerend meisje 'n monocle voor zijn kennersblik, zijn bolhoed was volkómen groen geworden. Marius had gelezen, dat men de echte dandies slechts onder de priesters en de krijgslui vond. Daar had je Pastoor Knoups, de groote lettré en kunstkenner, in z'n onberispelijken toog, dat was 'n heroïsche dandy, de rest waren swells. En La Gileppe dien 'n uitstekend muziektalent aankleefde, zette zich voor den vleugel, wijl uit de radio geen jazz meer mekaniekte. Knoups, dacht Siegfried, mijn vriend, de Roomsche priester, die vroeger zoo mooi op 't harmonium had gespeeld, hoe zou 't hem gaan! wat was 't heerlijk, dat je hier nog vrienden had! De heer Moser was kweelend met vele flesschen Heidsieck binnengekomen, de heer Jansen ontwaakte uit zijn indolentie, sommige Marius met Stravinski op te houden, dewijl hij wilde toasten. Hij stond rechtop, de heer Moser ook, de rest bleef zitten. Hij oreerde in dialect, dat, zoo hij thans het woord nam, dan geschiedde dat enkel en alleen, om van z'n innige vriendschap te getuigen voor den nobelen Moser, die 'n steunpilaar was van onze geliefde stad, 'n toevlucht voor weduwen en weezen, 'n recht-

schapen Israëliet, blakend van godsdienstzin, om kort te gaan — een mensch. De heer Moser die er nimmer aan getwijfeld had 'n mensch te zijn, doch er nu zoo uitdrukkelijk op attent werd gemaakt, bedankte eenigszins onthutst en zei dat hij Jansen ook altijd 'n aardige vent had gevonden en dat hij hoopte dat hem de champagne zou smaken. De familie was gegêneerd, vooral toen de agent te kennen gaf dat 't hem altoos zoo verwonderd had, dat 'n zoo aanzienlijk heer als Moser geen lid was van „Twee handen op een buik.” Zoo noemde men schertsend de societeit, waar patriciaat en wijnhandel, tezaam vormend de 80 bovenste kasten van de 183, waarin het standenrijke stadje te verdeelen viel, zich verenigden. De agent, volkomen onbewust van de teere snaar, die hij in 't nobele hart van 't geslacht Moser zoo onverhoeds had betokkeld, werd met 'n sigaar en 'n nieuwe coupe tot onderbreking zijner rede genood en aller gedachten concentreerden zich op het gevariëerd hors d'oeuvre, dat de inmiddels naar beneden geholde ménagère gewrocht had. Men goot geurigen wijn naar binnen, wecrom had de Ernst het veld geruimd voor Kortswijl; rond het knappe, zwarte huishoudstertje en den langwerpigen Israël zaten de drie Mosers, de agent, de heer de la Gileppe en de reeds overvroolijke Jansen. De roode poes

was wakker geworden in haar opstaand mandje en bekeek den goeden sier met veel *dédain*.

Toen alles op was, joeg de huishoudster de slaperige Mosers naar bed en de anderen naar huis. Siegfried ging met Marius op stap, de agent nam den onvasten Jansen onder den arm. Midden op de markt verscheen Bartho tusschen twee agenten, aan wier vrijen arm een haas bungelde. Uitvoerig vertelde hij Siegfried en Marius, hoe hij die hazen verdiend had met kienen, en dat hij net de kleine Soos had willen verlaten, toen deze heeren van 't Gezag op hem afkwamen. „Waar heen brengen jullie me, mannen?” had hij gevraagd. „Naar uw huis, meneer Bartholomaeus.” Toen was hij maar meegegaan. Als ze hem naar 't bureau hadden willen brengen, had hij rechtsomkeert gemaakt, en was hij de club weer binnen gevlucht, zoo besloot hij zijn dronkemanspraatje.

De markt was stil, groot en rond, alle straatjes tuimelden van 't plein naar beneden of huppelden omhoog naar de kerk toe. De koude en de stompe praat van Bartho hadden Siegfried ontuchtend, hij liep in gedachten naast z'n vriend. Van avond in de Zwarte Ruiter waren alle rancunes, alle kleine vijandelijkheden stopgezet. Hoeveel zelfbeheersching had grootvader niet van noode gehad, zich te handhaven, hoeveel grofhe-

den niet moeten verduren, eer de rhetorische erkenning: ziedaar 'n mensch, zijn zoon, den op-rechten halven gare oom Israël werd toege-zwaaid. Nu was de familie Moser erkend, nu was ze „een van ons” geworden. En wie waren die „ons”? Kleine burgers en outlaws. Altoos moesten de Joden een surplus bezitten, geestelijk of anderszins, had hij ergens gelezen, boven den stand, waarin ze werden toegelaten. De Mosers waren gewoon hun gedachten daaraan uit te schakelen, zooals ze de radio overschakelden als Hitler of zijn paladijnen de wereld door de microfoon profeteerden. Als 'n booze nachtmerrie herinnerde Siegfried zich huiverend de begra-fenis van 'n klein Joodsch vriendinnetje van acht jaar. Mirjam, heette ze, als de moeder van hún Heiland. De jongens hadden op 't hek van 't klooster gezeten en haar nagedachtenis ontwijfd, wilde scheldkreten en steenen suisden door de lucht: Een twee drie, 'n Jodin kapot, vier, vijf, zes, 'n deksel erop. Uit 'n helsch verleden klonk die gruwelijke spot in 't aangezicht van het heili-ge afzijn. Dan de geestelijke ellende der latere jaren, hoe blij was hij de kleine, konkelende stad te verlaten, al had het zich uitbreidend bedrijf van Moser den uiterlijken smaad den brutalen mond gesnoerd. Dan Weenen, de Universiteit, waar den Joodschen professors door de mach-

tigste middelen het zwijgen werd opgelegd, de moderne beschaving argumenteerde met het werpen van vuil en opereerde 't gelukkigst met de vuist. Maar nu was hier alles best, want hij was verliefd op de stad die de zijnen eens had willen uitstooten, hij hield van dit Limburgsche volk in zijn gedachtelooze bekwaamheid tot 's levens geneuchten, hij hield van den kordaat rechttopstappenden slanken Marius, dit specimen van den Limburgschen aristo, van den dichter Rozedorus, van Pastoor Knoups, den fijnen verzamelaar en componist; beschroomd, maar hartstochtelijk hield hij van de zorgelooze meisjes van dit land, de zwartharige, de roodlippige. En elk jaar trok hij in heimwee naar zijn steeds meer veranderende stad, niet willende realiseeren, dat de andersgezindheid van vroeger, verholten aanwezig bleef, zelfs na het intiemste samenzijn met het liefste meisje, hier als in Weenen.

Marius keek den soezenden vriend 'n paar maal vragend aan. De straatjes kronkelden en deden gek en nu herinnerde Siegfried zich 'n zin, dien hij vroeger op school geleerd had: „Door de vele branden die onze vaderstad hebben geteisterd, zagen de vroede vadersen zich telkens genoodzaakt de wijken weer op nieuw te bouwen. Vandaar dat ons stratencomplex in zijn fraaie rechtlijnigheid aan de wasfiguur der vlijtige

bij doet denken." Die gelijkenis was hem in z'n jeugd zeer aanvechtbaar voorgekomen, hij had z'n vinger opgestoken, de onderwijzer had medelijdend gelachen, en de klasgenooten hadden hoonend gegromd over zooveel Joodsche eigengereidheid. De straatjes golfdén wild en mooi witgroen in het scheidend maanlicht.

Hij had met Marius geen woord gewisseld. Aan diens huis stond in 'n slobberige kamerjas de schoolmeester Rozedorus. Hij greep opgeruimd hun beider hand, hun zalig nieuwjaar wenschend, en trok ook den weerstrevenden Siegfried naar binnen. Marius woonde bij Rozedorus in, die juist opgestaan bleek te zijn en van zins was de natuur te contempleren alvorens ter kerke te tijgen. In de ultra-moderne groengestyleerde kamer stond zijn ontbijt te schemeren. De heeren hadden geen honger, doch wíjl de kachel niet aan was, en de konjakjes de warmste jakjes heeten te zijn, namen ze er een op den valreep, elkaar 't beste wenschend. Siegfried dacht niet meer aan zijn malaise, hij genoot zijn cognac en keek den geleerden vriend Rozedorus open en blij in diens kinderoogen. De dichter verontschuldigde zich, dat de kinderen nog sliepen, anders had hij ze op z'n handen laten balanceeren, of als 'n haan gekraaid, of als 'n leeuw gebruld, maar hij wilde ook zijn vrouw, die hem onder den duim had,

niet wakker maken. Nu moesten ze zich maar tevreden stellen met goeden Hennessy. Innerlijk verwarmd schudde Siegfried zijn vrienden de hand en trok welgemoed door den lichter wordenden jongen dag. Er klonken stemmetjes van kinderen, die naar de vroegmis wilden: Daag mam, daag pap, en uit alle deuren verschenen opeens vele schoongekleede kindertjes. Hij nam zijn weg, door 't geelschemerend Begijnhof; weifelend was de zon doorgekomen. Hij had 't warm, wellicht door den alcohol, misschien vroor 't niet meer. Hij stapte stevig door, hij wilde niet naar bed en neuriede zacht de liedjes van den vroolijken nacht. Op den hoek stond 'n beeldje van de Moeder Gods in 'n bedehuisje waarop geschilderd stond:

Wanneer gij hier passeeren moet,

Zeg dan: Maria, wees gegroet!

'n Dwaze ingeving volgend, riep Siegfried: Wees gegroet, Maria. En hij voegde er vurig bij: En 'n zalig nieuwjaar. Door het groot volumen alcohol, dat hij geconsumeerd had allicht tot gevoeligheid geneigd, zei hij, terwijl hij 'n stap naderde tot het beeldje: „Mirjam.” Het was geen werk van kunst doch vroom in den naïeven trant van het volk, veel goud blonk op de zware kronen die Maria en haar kindje droegen. Maar achter in zijn hoofd hoorde Siegfried het schoo-

ne, matelooze Gregoriaansch, Lauda Sion en Kyrië, zooals de knapen het zongen in het kerkje van Pastoor Knoups. Hij was ontroerd. Als hij nu Knoups 's 'n zalig nieuwjaar ging wenschen, zijn allerbeste vriend! Het was heerlijk vrienden te hebben als Marius, met wien je zweeg, Roze-dorus met wien je sprak, maar 't allermeeest hield hij van den kunstgevoeligen geestelijke, dien hij gaarne als zijn mentor beschouwde, dien hij raadpleegde over zijn bezwaarlijkheden, wiens aristocratische bonhomie hem troosten kon. Over het diepste ziele-element sprak Siegfried hem niet. En als hij in Weenen daarover begon, lachte men geamuseerd. En Siegfried ging naar het dorp.

De zon maakte het nieuwe jaar warm. Door de helderwitte straten van Knoups' parochie liepen witte kippen als of het geen Zondag was. Notabele heeren liepen reeds in 't zwart met hooge hoeden op om andere notabele heeren nieuwjaar te wenschen. Voor de kerk stond sierlijk in strakzittende soutane met de kleine driekantige bonnet op, Pastoor Knoups. Met vreugdevolle gebaren om het wederzien kwam hij naar Siegfried gestapt. Zoo wandelden ze saam over het kerkhof, waar oude zerken met zinvolle inscripties het leven op 'n nieuwe wijze deden zien.

Knoups vertelde dat hij van 'n jongen beeldhouwer 'n eiken Piëtabeeld voor 't altaar had gekocht, het oude Madonnabeeld werd, jammer genoeg, wormstekig. Als Kapelaan de tweede mis had gedaan, moest Siegfried 's mee gaan kijken. Pastoor vertelde plastisch van oude Italianen, van de blauwe Fra Angelico, het was 'n muzikaal genot naar zijn zuidelijke woorden te luisteren. 'n Windmolen ontlokte hem wijsgeerige sententies. Het leven was mooi en vol diepen zin. Knoups arendsoogen fonkelden in 't terracotta gezicht en hij zei herhaaldelijk, dat zijn leven zoo volmaakt was. Siegfried was verheugd, al sprak Pastoor wellicht ook tot anderen zoo; maar nu zag ook hij, hoe zijn vriend 'n levenskunstenaar was, 'n dandy in den hoogsten zin. Het jaar was goed begonnen.

Ze traden in de leegloopende kerk. Machtig stond daar het eikenhouten plastiek, waar de lijdende godheid in de bezwijkende armen van zijn moeder met naturalistische getrouwheid was uitgehouwen. Een knap stuk werk. Uit 'n donkere nis nam de pastoor 'n kleiner beeld, en door 'n zijdeur traden ze buiten op 't kerkhof, want hij wilde het Siegfried in de zon laten zien. „Kijk dit is de Madonna, die er eerst stond, 't is aan 't vergaan.”

„O, maar dit vind ik veel mooier . . .”, sprak

Siegfried. „Weet je dat Maria en Mirjam de zelfde naam is.” Het was 'n beeld, zooals men dat vooral nog in Zuidduitsche kerken ontmoet, lang en slank, zonder versieringen, zonder aureool, maar de gevouwen armen vroegen erbarmen, en de zoete mond en de halfgeloken oogen beloofden vrede, vrede voor alle menschen. „Dit is prachtig.” De pastoor keek hem aan. „Dat is 't zeker, maar ik kan 't niet houden, de parochie is arm geworden. Als ik maar 'n rijke vent wist, 'n liefhebber,” zei hij met iets listigs. „Ik wil wel,” zei Siegfried begeerig. „Ik vind 't zoo mooi”.

„Ja, eigenlijk mag men op Zondag geen zaken doen, maar allà, laat de armen ook 's 'n goed nieuwjaar hebben. Maar je moet direkt toeslaan,” voegde hij er joviaal en prettig aan toe, „we marchandeeren niet, we zijn geen Joden.” Siegfried stond sprakeloos, hulpeloos. Hij was niet te helpen. Over 't gelaat van den ander ging 'n rooder waas.

„Neem me niet kwalijk,” praatte de pastoor vlug, „ik dacht er niet zoo gauw aan, dat jij . . .” De Jood luisterde niet langer, hij wilde 'n zwak tegenbetoog houden, hij kon niet, draaide zich om, probeerde rechttop z'n weg terug te vinden. Gebogen, moeilijk zijn kinderlijke tranen terughduwend, liep hij tusschen de akkers.

HEVIG gerinkel en 'n vloekend mopperen wekte haar uit den korten slaap. Jeetje, als hij maar niet in 't glas gevallen was. Ze had op 't donkere weggetje 'n rij flesschen gezet, omdat hij zoo erg laat thuis kwam den laatsten tijd, ze moest hem laten voelen dat 't geen pas gaf. Maar nu 't resultaat zoo luidruchtig tot haar doordrong zag haar nerveuze fantasie den man met bloed bespat en róók zij den bloedgeur. Sidderend knipte ze boven haar kussen 't licht aan, wilde in haar dunne grijze pyjama naar benee. Maar reeds stond hij daar wijdbeens, bromde: „'n Flauwe mop.” Ze ging voor hem staan. Hij hield z'n hoed op, 'n veeg teeken.

„Wat 'n gemeene streek!” zei hij boos.

„Wie zou dát gedaan hebben,” praatte ze schuw.

„Kom kom, wie anders dan jij, 't is echt iets voor jou, jij bedenkt altijd zulke komische situaties,” hij lachte verlegen, „ik vind 't toch wel geestig.”

„Ja, maar waarom kóm je tegenwoordig altijd zoo laat, het is nu bij bijven,” zei ze schor, half verteederd door zijn jongensachtig benemen, „je had laatst toch gezegd...” „Ach, men zegt

zooveel . . ." Hij lachte nu luider, kuste haar natte gezicht, ze rook den scherpsten alcohol, ze wendde zich af en liet den kus onbeantwoord.

„Och kind, men wil ook 's met de vrienden praten. Ik had je immers niet wakker willen maken. Als Charles me vroeger naar huis bracht, viel hij om van de lach, omdat ik voor 't hekje al m'n schoenen uitdeed, expres om je niet wakker te maken . . ." Zijn oogen glansden. Zij hield veel van hem. Hij gleed op 't bed, den hoed achter op 't hoofd, z'n kleeren had hij aangehouden, zij trok zijn lakschoenen uit, nam hem den hoed af, hij was dronken, z'n lange haren golfdén over 't kussen.

Toen knipte ze 't licht uit, ze snikte. Als hij veel gedronken had, was hij erotisch weinig waard, zijn omhelzingen waren eenvoudig zijn manier van excuus vragen. Zij snikte wéér. Hij had haar gehoord. „Maak de kinderen niet wakker," zei hij slaperig.

Kinderen? ze wist niet wat ze hoorde. Hij was blijkbaar in de war met z'n vorig huwelijk, zij had z'n kinderen nooit gezien, er was nimmer sprake van geweest; nu hij dronken was, sprak hij van die verleden dingen en zij hoorde wraakzuchtig de flesschen rinkelen van zooeven. En toch was 't 'n naargeestige inval, hoe kwam ze erbij?

De jonge vrouw was nimmer opstandig geweest, zij was echter altoos alleen, hoewel ze pas enkele maanden getrouwd waren. Er was haar van haar man wel veel zonderlings bericht, maar zijn drankzucht had ze zelf moeten ervaren. Zij was hem dociel gevolgd, betooverd bijna door dien fluweelen, streelenden blik, die slechts 'n fakir of 'n musicus kon behooren.

De man, die geen fakir en geen musicus was, sliep, ademde rustig en diep. En de vrouw wenschte opeens, dat hij toch flink op zijn fijnen neus ware gevallen, de dronkenlap, al had hij zich daarbij gekwetst.

Ze lag met de vochtige oogen open. Totdat de prikkelende najaarsochtend in haar neusgaten drong, de gordijnen schommelden zoetjes. En in diepe melancholie stond zij op, schoof haar voeten in de pantoffels. Ze nam zijn dikke jas en sloeg hem om. Ze ging met 'n blikje in den tuin. De tuin was slordig, verwaaid, er waren geen bloemen meer; op 't pad met roode klinkertjes lagen de gebroken flesschen, ze wilde de mislukte wraakoefening opbergen, vóór de burenden rommel zouden merken en booze grappen zouden maken. Ze deed dit werk met haar fijne handen en plotseling nam ze 'n scherf zoo onverhoeds op dat haar vinger bloedde.

Het roode bloed maakte haar radeloos. Ze huilde

hardop, liet de glasscherven liggen. Bevend van opwinding, ook van den slapeloozen nacht, liep ze 't huis binnen, zocht verband in de slaapkamer. Hij was ontwaakt en uit z'n roes herrezen, z'n oogen stonden ernstig: „Mag ik je helpen, liefste?” Ze keek door haar tranen hem aan, ze had heel groene oogen en 't licht was nog doezelig, de kamer schemerde triest. „Ik wil je helpen,” zei hij. En ook zei hij: „Je bent lief”, en wiesch voorzichtig 't bloed van haar vinger. Hij poogde te schertsen: „Ik ben al gekleed.”

Maar toen hij dat zeide, stroomden de tranen weer uit haar groene oogen en de tranen maakten 't uitzicht op de dingen zeer wazig.

„Arm vrouwtje, arm vrouwtje,” en hij beet op z'n onderlip, hij drukte haar zachtjes tegen zich aan en zei zacht, „We zijn niet erg gelukkig.”

DE DOOD VAN EEN BARON

DE Rue St. Odulphe is een zeer smalle en donkere straat, waar zelden iemand loopt. Maar de oude baron Koeckelkoren-Seraing stapt er elken morgen door en gluurft even naar de sombere rouwkleeren van La Religieuse en naar de uitstalkasten daarnaast met kransen van immortellen, van violette bloemen, nagmaakte eikenblaren, naar de groote witte metalen couronnes en naar de prachtige doodskisten, van binnen met witte zijde bekleed; en de oude baron Koeckelkoren-Seraing glimlacht verheugd, zooals hij verheugd glimlacht op de tallooze begrafenissen, die hij bezoekt alleen maar om in zich zelf te kunnen zeggen: die ligt er weer onder en Koeckelkorentje leeft nog. Dat hij nog leeft is het groote verdriet van zijn zoon Robert, dien hij ondanks dat hij al vrij oud is, kort houdt. Robert is overigens te stom om uit te rekenen, dat hij reeds twintig jaar meerderjarig is. 't Is de laatste dag van Kerstmis en de stad is troosteloos, er loopen mannen met bussen rond, voor de chômeurs. Op de Groote Plaats heeft zich de baron vol weerzin van de mannen afgewend. Hij is President van

de vereeniging St. Martin, die zoo goed voor de armen zorgt, hij is mild voor de armen en hij weet te bereiken, dat er heel wat geld voor de schooiers bij mekaar komt, anders kunnen de stakkers hem niet betalen, want de meeste armen wonen in de bovenstad, die voor het grootste deel aan den baron behoort.

Dus tript het kleine gezonde mannetje met zijn kranige groote snor onbezorgd langs de kerk en werpt een vergenoegde blik op de immortellen, die bij den Entrepreneur des Pompes Funèbres liggen uitgestald, hij is zelfs niet bang voor het onbeleeft spreukje, dat op een draperie is geborduurd: hodie mihi cras tibi. Dan loopt hij op eens niet meer alleen in het steegje, want daar komt plotseling een groote kerel aangerend achter den baron met een zwaren knuppel in de hand, 't is een ordinair menschensoort, met een pet op, een ongeschoren gezicht en geen boord. Als hij bij den baron is, slaat hij dezen geducht met den stok op de rug en wendt zich dan nogal laf om en vlucht. De baron krimpt van pijn en draait zich om, wil den onverlaat na, hij trampelt van razernij op den grond, komt echter niet van de plaats en de menschen, die op zijn gekreun uit de „Pompes Funèbres” en „Deuil” komen aangelopen, zouden bijna gelachen hebben om het in razernij trappende, bijna stikkende mannetje, ware het

geen baron en — als hij niet plots als in een stuip op zij neergevallen was met het schuim om den mond. Hij was al oud.

Op de Place Woeste wordt hij zorgzaam verpleegd, een jong abbé, die geen Vlaamsch meer kent, sedert hij 'n Koeckelkorensch huisvriend was, wordt nog vóór den dokter geroepen, want Mevrouw de Barones is zeer pieus, lid der Maria Congregatie, lid van de Derde Orde der Franciskaners en lid van de Charité en de Arme Kerken, zij is veel jonger dan haar man en ook veel onnoozeler. Dan komt de dokter, die het bij de situatie passend treurige snuit trekt en niet veel kan beloven: de oude heer is door een beroerte getroffen. De barones heeft gehoord hoe het ongeluk gebeurd is, het heele huis fluistert er over, alleen Robert, de vijfenveertigjarige imbeciel, mag het niet weten, want anders loopt de gek met een karwats de straat op en maakt schandaal onder de arme lui. Robert weet dus slechts, dat Papa ziek is en hij zit op zijn kamer en vloekt bij het aantrekken van zijn laarzen tegen den rijkknecht, hoewel ze vrij gemakkelijk aangaan, maar bij het aantrekken zoowel als bij het uittrekken van goede laarzen behoort men nu eenmaal te vloeken. Even later draaft hij met den knecht het bosch in en

praat over jachten, die hij wil houden, ach, hier is nog niet veel te jagen, maar als de oude heer eens goed is opgeruimd, dan gaat het los, dan gaat hij de grens over naar Duitschland of dieper de Ardennen in, hij droomt van wilde zwijnen en herten! Hij vertelt den knecht hoe hij pas in Holland geinviteerd, de St. Hubertus-meute heeft meegemaakt: een kerel verspreidt daar de excrementen van een vos en achter dit spoor rennen alle honden en daarachter de heele Nederlandsche aristocratie. Ah, c'est rigolo, en de knecht lacht in knechtenbas het woedend tremolo van den puerielen toekomstigen baron na. Op de Place Woeste staan melaatsche woninkjes tusschen de weelderigste heerenhuizen. Op de Place Woeste wordt het gebeurde ernstig besdiscussieerd. Midden in een groepje staat een oude schrijnwerkersknecht, hij is ontslagen, men had jongere krachten noodig. Hij heeft een melancholiek fijn gezicht, maar hij geeft nu driftig zijn verontwaardiging te kennen over den laffen schurk, die den goeden baron gemept heeft. Maar een ander oordeelt, dat de tijden zoo slecht gaan. Marcel de timmerman vraagt of de baron daaraan schuld is, Mevrouw heeft pas nog voor de Kerstmis boudins uitgedeeld. O! Nee, dat het zoo slecht gaat in de stad komt door de boeren, (en Marcel denkt vol haat aan de boeren-

gezichten met hun grove zwarte knevels, kerels zonder hoeden, met boezeroenen, die hier de boel hebben geannexeerd). De kranten schrijven maar: de boer moet gesteund. De Staat steunt den boer! De boer heeft geen behoeften, hij beploegt zijn veld, eet van zijn akker, heeft koe en kippen en werkt hier ook nog in de fabriek, alle fabrieken zijn van de boeren, daar komt geen burger meer in, daarbij loopen ze er schandalig bij, terwijl een stadsmensch op Zondag altoos een fatsoenlijk colbert moet hebben en terwijl Marcel vol schrik de silhouet van het armenhuis voor zich ziet, ontwikkelt een kellner een andere theorie: de vrijmetselaars en de joden, die hebben het gedaan, de bankier Gunderfeld maakt België ongelukkig. De man bedient in het Café Wallon en luistert naar de gesprekken der studenten. Het is een gure winter. Ieder zijn hobbelpaard. Een gure Kerstmis.

In de vestibule van het bisschoppelijk paleis beweegt zich een vroolijke donkere menigte. Alle geestelijken, kanunniken, professoren van het Seminarie, pastoors, kapelaans, allen haasten zich Zijne Eminentie met het nieuwjaar geluk te wenschen. Sommige weten reeds, dat het met den ouden baron op een eind loopt. Met vriendelijke gezichten fluisteren ze er over en ze rep-

pen zich na de receptie dan ook in kleine groepjes naar de Place Woeste. Als ze aan het huis gekomen den rouwstrik aan de bel ontwaren, verstrakken hun nieuwjaarsgezichten, maar hun kleeding, de zwarte toog, is voor alle gelegenheden goed: „Trop tard” fluistert een tegen zijn wil, hij heeft op den baron gehoopt voor een schenking voor een nieuwe kerk, er zijn er pas zestig hier. Dan gaat de deur open en in de gang staat het bekende harnas, dat de grootpapa van den baron, toen hij door den oolijken Leopold geadeld werd, bij een uitdrager had gekocht. De ijzeren pias wordt elken Zaterdag gepoetst en de deur blijft dan 's middags openstaan om de goe-gemeent in den waan te brengen, dat ze geen parvenuën zijn. Lakeien schuiven het zware zwart-fluweelen met zilveren zoomen afgezette voorhang opzij en de toeschouwers zien op een praalbed den kleinen baron met een zwaar blauw gepoederd aangezicht tusschen vele lange kaarsen. Zijn handen liggen op den drapeau belge en op een kussen prijken vele ordeteekenen. Voor het bed knielen de jonge abbé en een oudere geestelijke, neef van de barones.

In de gang wil men de hand drukken van Robert, die bijna vroolijk opgewonden is als men hem zegt: „Een treurige Nicuwjaar, *Baron*”. Robert kan wel dansen, een Hispano koopt hij zich! en

op jacht gaat hij. Nu gaat het leven eerst beginnen. In de voorkamer zit de oude baronne, omgeven van het dienstpersioncel, ze bidt en veegt af en toe met een kanten zakdoekje haar roode oogleden af. Ze weet eigenlijk nog niet goed wat er gebeurd is, wat ze doen moet en hoe ze een vrouw kan bewegen den mallen Robert te trouwen.

Als het geschreeuw „Pour les chômeurs” in het sterfhuis doordringt, ijlt een lakei naar buiten en roept vertoornd: „Silence, Mijnheer de baron is gestorven”. En de mannen met de ledige bussen in hun blauwe vingers verdwijnen ontroerd.

D E H O R O S C O O P

DE schilder Van Wessem was noctambule, hij leed aan 'n vreemde soort van koorts, die hem beletten voor vier uur des nachts naar bed te gaan. Hij was gemeenlijk tegen den middag omstreeks half vijf weer ter been en dwaalde dan graag langs de meisjescholen of werkte bij scherp electrisch licht aan zijn crayons en pastellen. Zijn naakten zijn nu terecht beroemd geworden, zij stellen voor 't meerendeel onvolwassen meisjes voor van knaapachtige slankheid, 'n enkele maal in contrast gezet naast 'n ontwikkelder vrouwentors. Het zonderlinge is, dat de schilder na zijn academiëtijd nimmer naar model werkte, doch naar foto's, die 'n vereeniging voor naaktcultuur in 't buitenland hem zond, of louter naar herinnering zijn onwerkelijk schoone figuren schiep. Daarom is 't al eenvoudig genoeg te beweren dat zijn vrouwen in strijd zijn met anatomie.

Hij was 'n kleine gezette man met zwarte haren en 'n klein snorretje. De vrouw van den kapper zei altijd dat hij zoo'n mooie oogen had. Hij was zeer myoop, dat is altijd mooi, en de meeste menschen die 't zonnelicht slecht verdragen,

hebben zulke onnatuurlijk groote oogen. Hij hield veel van kleine meisjes, hij heeft er nimmer een aangeraakt. Na zijn academietijd heeft hij geen anderen vriend gehad dan den coiffeur, die zijn lange haren naar een antiek model fatsoeneerde.

Die coiffeur had voor zijn vrouw, zijn zoontje en zich zelven de horoscoop laten trekken en daarmee begon het ongeluk. Het rare was dat alles klopte. Het jaar '32 had hem in tegenstelling met het jaar '22 groote nadeelen gebracht: in '22 'n gelukkige liefde, in '32 ruzie met z'n vrouw, in Februari had hij veel gewonnen aan Philips, dat sloot wonderwel; ook dat hij last had van hardlijvigheid en zijn vrouw die in het teken van de leeuw was geboren, leed aan duizeligheden en oprispingen. En, dat z'n zoontje cenkennig was, kwam ook met de waarheid overeen. De schilder, die 's nachts gelegenheid genoeg had den mooien hemel te bezien, werd toen gekweld door die verhalen over sterrenwichelarij. Hij was onder 't beeld van den stier geboren, zus en zoo laat. Hij schreef 'n uitvoerigen brief aan den geleerde met het verschuldigde honorarium. Hij vond het gênant den bijgeloovigen brief op de werkplaats bij zijn hartstochtelijk geliefde naakten te ontvangen en bestelde hem poste restante. Elken Februariavond wiegelde hij om antwoord

naar 't postkantoor. Hij zag den wereld altoos pas in den avond. Hij was nu al over de vijftig. 'n Heele leeftijd. En nooit 'n vrouw beroerd. Hij nam zijn weg door 't park. Dat was vochtig en teeder.

Eindelijk was er de brief, nerveus brak hij de lakken. Maar op dat kantoor kon hij 't niet lezen. Hypochondrisch spiedde hij om zich heen. Thuis lag zijn gouden bril. En sierlijk wiegelde het ronde lichaam door het park, dat vochtig geurde, de lente ging komen.

Een lange slanke vrouw met gebogen hoofd trad in zijn weg, vatte hem zacht bij den arm en zei: „Ga je mee, schat.” Hij keek radeloos in 'n prachtig bleek gezicht met zwarte oogen. Hij wist zelve niet wat hij stamelde, maakte zich snel los en wiegelde weg door het donker, langs den vijver, waar zwanen dreven. En naar huis. Dat was dichtbij. Hij was geschokt. Een vreemde avond. De horoscoop. Een vrouw had haar slanke hand op zijn arm gelegd. Hij had 't zich anders voorgesteld. Jonge, reine meisjes. Hij wilde niets onzedelijks. Enkel maar streelen, of optillen en spelend ermee gooien, dat ze juichten met vroolijke oogen van plezier. Thuis knipte hij de scherpe lichten aan. Met jute waren de muren bespannen, waartegen de raadselachtige schoonheden hingen, jong, onvolgroeid, de on-

raakbare, wazige idealen. Er viel niets aan te kussen, men kon alleen maar kijken, verliefd op eigen werk. En dan de brief, zakelijk getikt. Geen wonder dat alles klopte.

Eerst 'n algemeene opmerking: de Stiermenschen houden van alle genot, in 't bizonder van tafelvreugden, daar doen ze vaak teveel aan, ze worden dan corpulent. Dan naar 't bizondere, zijn geval. Januari had dit jaar bizondere voordeelen gebracht, wijl Saturnus en Jupiter de zon gunstig bestraalden. Maar Jupiter heeft nimmer het liefdeleven bij dezen Stiermensch bevoordeeld. Februari is altijd 'n ongunstige maand geweest. Overdag zware hoofdpijnen. Dan moet men financieel niets ondernemen. Alcohol is dan goed. Mars is zeer nadeelig voor de kunst. Wat absoluut dringend noodig is voor dézen Stiermensch is de liefde. Venus moet Mars verdrijven. Dit jaar is misschien 'n ongeluksgetal voor dezen Stiermensch, die gespannen leest met koude rillingen over den rug.

De liefde moet hij leeren kennen. Gebeurt dit niet, dan komt de catastrofe van zijn leven. Er staat ook dat zijn kunst zoo bizonder is, dat weet hij. De liefde moet hij leeren kennen. Het is 'n banaal zinnetje. Meer wat is dit alles gruwelijk geheimzinnig voor dezen kinderlijken, mooi-dikken man. En weerom leest hij dat hij nood-

zakelijk de liefde moet leeren kennen. Maar hoe? En dan jacht het bijziend oog naar 't einde: het water zal hem ten verderve voeren. Dat is het slot. Hij poogt te lachen tusschen zijn schoone naakten, waarnaar hij 't verlangen met cognac bestrijdt, ah, er is 'n humoristisch verband tusschen de alcohol in de maand Februari en den afschuw voor het water . . .

Maar hij transpireert en bekijkt wanhopig peinzend alle schoonheden aan den wand, die volmaakte droomen. Het bruine, slanke meisje met de blauwzwarte vlechten, het is naar 'n vage foto gemaakt. En dan de dansende, badende en mijmerende kinderlichamen. Men heeft laatst in 'n krant kunnen lezen, dat er 'n sensueel element in de kunst van den gestorvene is, dat deze de goddelijke, verlangende reinheid bijna zou vertroebelen. En dat weten we dan weer.

Opeens knipt de noctambule schilder 't licht uit, plaatst zijn hoed verheven-ridicuul op zijn dikke, zwarte haren. Als hij de deur dichtslaat zegt hem 'n mat voorgevoel dat hij dit nog eenmaal doen zal en dan niet meer. Een zwarte kat springt rakelings langs hem. En hij bedenkt dat zijn vriend de kapper zulk beest een dakhaas noemt: een aardig woord. Hij wiegelt het park in, waar zijn atelier op uitziet. Hij wil die lange vrouw leeren kennen, al is ze maar 'n prostituee, hij wil

haar veel geld geven, zij is mooi. Huiverend bedenkt hij, dat hij, om het bruine meisje met de blauwzwarte vlechten eens in de werkelijkheid te ontmoeten, graag zijn gansche geliefde werk zou geven, zelfs zijn meesterwerk Leda met de Zwaan. Dat was een probleem, Leda stond er op met heerlijk open mond, maar de zwaan was er niet, hij wist niet waar hij die zetten zou . . . Waar is dat meisje nu? Hij keert langs den vijver terug bij 't smalle paadje waar 'n soort bidkapelletje staat. Er wandelen daar veel omstrengelde paren, en hij siddert voortdurend. In de verte klinken bronstige kreten van honden en week gekerm van poezen. Dat is omdat 't voorjaar komt. Waar is die lange vrouw met het gebogen hoofd? Hij moet haar vinden. Sterven zal hij, als hij ze niet vindt. Zij alleen kan hem redden. Er gaan hier meer eenzame vrouwen. Maar zij is weg. Wat loopen er vele van deze soort rond, nachtwandelaars als hij. Hij heeft er nimmer acht op geslagen. Wanneer hij des middags opstond, wandelde hij snel langs de meisjespensionaten, waar dansende vlechten op smalle ruggen hem in vervoering brachten. Die horoscoop, die donkere ellendebrief. Voortdurend moet hij er aan denken. Alles staat daarin, zijn heele leven. Het is alsof dat bijna om is, of het reeds is ingelijst en met 't gezicht naar den muur wordt gezet.

Een kleine vrouw komt weekvleidend naast hem loopen. Zij wil dat hij met haar gaat. Niet doen, denkt hij. „Nee, dame”, zegt hij verlegen, „ik zoek eigenlijk ’n dame met ’n ietwat gebogen hals”. De kleine vrouw kijkt hem lokkend aan, lacht met witte tanden. Zij wil met hem samen zoeken en hij geeft zich gewonnen, van zijn noodlot overtuigd. Ze wil hem meenemen op ’n bank daar . . ., hij weert heftig af.

„Heb je geen kamer?”, vraagt hij verwonderd over eigen frivoliteit. „Dat kan niet,” zegt ze, „maar ik weet ’n klein hotelletje.” En zwijgend stapt hij met haar mee. Hij voelt zijn arm tintelen, en zijn been, als haar dij hem raakt. Dan komen ze in ’n stille grijze straat. Pension Cleeff. Ze belt en lacht hem toe. ’n Wanstaltig oud wijf met ’n boos oog doet open. Beneden is alles bezet. Maar boven kunnen ze ’n biertje krijgen. De schilder heeft mooie beschrijvingen van bordeelen gelezen, de tropische hitte maakt het de bewoonsters mogelijk zich onbedekt en gracieus over de orientaalsche tapijten te bewegen. Hoe versleten zijn hier de loopers, er hangt ’n bedompte lucht. Ze willen ’n kamer binnen, voor zijn myopen blik als ’n boedhistische tempel. Maar daar liggen reeds menschen. De man vloekt, de vrouw kraait, als ze de deur open en dicht slaan. Zou Zij dat zijn? De vrouw met

het gebogen hoofd? Hij twijfelt: „Ken jij dat meisje?” „Ik ken ze hier allemaal.” „Komt die ook in het park?” „Nou de meeste vigeleere daar, vlakbij, hè.” Hij rilt als ze in het kamertje zijn. God-weet was dat de Geliefde, die hiernaast lag, het is ondragelijk. Er is veel lawaai opeens. Stoelen worden verzet beneden, gekletter van glas klinkt. „Mot”, zegt de vrouw terwijl ze haar manteltje uitdoet. Dan volgt hij oplettend haar ontkleeden. Haar lichaam is glad en goed, bij den hals echter kruipen de rimpels al naar 't moe gelaat. Hij herinnert zich nu de modellen op de academie, langgeleden, hij doceerde 't vrouwenlichaam en men zei: Van Wessem geeft les en de professoren worden ervoor betaald. Hij lacht sombertjes: nog nimmer 'n vrouw be-roerd.

Plots klonk luid 'n tierendschelle vrouwestem, beneden werd 'n deur opengerukt en iets als 'n lichaam rolde de trappen af. Half ontkleed ging 't kleine vrouwtje aan 't venster staan en wenkte Van Wessem, die schoorvoetend kwam. Op straat zagen ze 'n man staan in zijn onderpantalon. 'n Raam werd opengeschoven en er regenden kleedingstukken naar beneden, die de ongelukkige zoo snel mogelijk aantrok. De vrouw bij den schilder lachte genoegelijk.

„Heb seker Senetje gedaan, o, mins, wat je met

die meemaak, de gooser heb seker nie genoeg kenne dokke. Verleje was er 'n heer, en die heb se vijftig piek geganneft, 'n heile troep smerisse benne d'r bij te pas gekomme." Deze ontboezeming was niet geschikt om Van Wessem, schilder van ongerepte schoonheid, gerust te stellen. Hij keek de kamer rond. Door het roode trijp van de stoelen staken voering en veeren, ze lokten niet tot zitten, hoewel door spijkers eenige standvastigheid was verzekerd. Er stond 'n groene, bultige chaise longue. Het linnengoed op 't bed, waarvan nu het naakte vrouwenlichaam de scheuren eenigermate bedekte, was goor. „Ik had vroeger hier ook 'n kamertje met nog 'n meisie," praatte ze, „maar ik moest acht piek per week dokke, en de bedde wiere bijna nooit verschoond, en de heeren klaagden dan. Dan ken je ommers beter in 't park werke." Aan de muren hingen op fluweel geschilderde spreuken om het scheurend behang en de vochtplekken, zij 't dan onvoldoende, te camoufleren.

'n Laatste matte energie dreef hem in de armen van de vrouw. Eerst betastte hij 't mollige lichaam met kalme handen. Met berouw herdacht hij de schoonheden van zijn atelier, dit vleesch was week en slap, hij had zich 't heel anders voorgesteld, onaanraakbaar, gloed onder hard marmer. Zijn lust kwijnde voor ze nog geboren was.

Zoo stierf de laatste en eenige illuzie van den schilder Van Wessem. Hij dronk niet van den wijn, die de oude vrouw achter de deur had gezet, schonk wel het meisje ervan in, dat in het krakend bed liggen bleef. Hij was vies van alles en wee van meelij over dit leven, ver van zijn atelier dat hem 'n paradijs geleck. Hiernaast lag de lange vrouw met den gebogen hals in een even vernederende situatie. Hij schudde verdrietig 't hoofd. 'n Verwezen gelaat keek in den verweerden spiegel boven de rammelende waschtafel, waarop 'n lampetkan triest stond te droomen. De man streek over zijn verwarde haren. „Blijf je niet maffe, lekkere vent,” geeuwde de vrouw. Hij wilde haar uitleggen, dat hij 's nachts niet slapen kón, ze lachte vermoeid en hij voelde nu dat hij stekende hoofdpijn had. De horoscoop stond voor zijn geest. Onder den brief was 'n rechte streep.

Hij legde 'n biljet op tafel en streefde de vrouw nog over haar lichte haren. Beneden rekende hij met 't wijf af en slofte de straat op, waar nu auto's doorheen raasden. De stille straat was geheel van aspect veranderd, in dit late uur open- den de rendez-vous. Snorders leverden hun genotzoekende vrachten af. Dronken menschen braakten, het was wel walgelijk. Van Wessem keerde door het park terug, dat naar de lente

rook. Ook daar bloeide nog het bedrijf. Nu wist de schilder dat wat van hem in de sterren geschreven stond zich aan 't voltrekken was, en hem onherroepelijk en snel naar 't einde drong. Buiten het park werd de wereld al lichter. In zijn werkplaats dorst hij 't licht niet ontsteken. Hij opende de gordijnen en 'n zachte schijn van schemerenden morgen viel over de naakten, die nu terecht zoo beroemd geworden zijn. Nu hij wist hoe slap en week die vergode lichamen moesten worden, zou hij wel nimmer den moed vinden voort te fantaseeren op plaatjes, en vage droomen en herinneringen. Schuw streek zijn blik over zijn schatten, over 't bruine meisje met de vlechten, langs Leda die nimmer af zou komen. Zijn sensualisme, dat hij als 't waardevolle fonds van zijn leven gekoesterd had, was na de onbevredigende verzadiging van eenen kelenacht, afgestorven. Hij steunde zacht en gedacht weer de woorden van den horoscoop, die hem den vorigen avond nog zoo vreemd leken, maar die nu, nauwelijks twaalf uur later, nu hij de vervulling wist, hun geheimzinnigheid hadden verloren. Toen ging hij in snel besluit weer de straat op, het park in. De dag was gekomen, er was nu niemand meer. Met doffen plons viel zijn lichaam in het water. De zwanen werden wakker en begonnen te schreeuwen.

WILLY EN HAAR HONDJE

DE draaiorgels spelen in onze steeg treurige liederen.

Bijvoorbeeld uit den Troubadour. Daar houden de vrouwen van. 's Avonds als er gewerkt wordt, zingen en hossen dronken jongelingen langs de huizen. In den middag komen de orgels. Dan verschijnen ook de bloemenkooplui en gillen de mooie bloemennamen door de straat. En de man met Hollandsche nieuwe komt. Alles voor de vrouwen, alleen voor de vrouwen. Er staat nog 'n enkel pakhuis, maar verder is 't een onafgebroken rij bordeelen aan weerskanten. De slager, de groenteboer, allen leven van de meiden. Sommige vrouwen koopen veel, ze gaan met groote manden de straat op en keeren met de prachtigste stillevens terug in hun formidabele manden, tusschen bloemkoolen, sinaasappelen, peren en druiven liggen treurige, zilverschubbige visschen. Wij leven allen van de vrouwen. Als 't hun slecht gaat, gaat 't ons niet goed. Het is 'n ordelijke wereld. Maar de pierementen drenzen triestig door de steeg. En soms gebeurt er wat. Als er eentje ziek wordt, daar merk je niets van. Als er een gek wordt . . . Er is 'n huis met vele,

ruime vertrekken beneden, wie daar woont heeft 't goed en kaapt de klanten van wie boven wonen weg. De huur is hoog, boven zijn de kleine kamertjes van minder voorspoedige meiden. Och, 't gaat soms van boven naar beneden. Menig meisje dat 't in 'r jonge jaren voor 'n schijntje dee, is toen ze oud werd 'n grande dame geworden. De kunst is, als je in 't leven komt, zoo kort mogelijk, b.v. één zomer te vigeleeren, dat in de winter je vaste klantjes je in je appartementen komen opzoeken. Want zoo 'n winter buiten loopen voor de bizzenes valt niet mee.

Ja, als je 'n bontmantel hebt. Er loopt er een, oud, al heel oud, die had ook eens 'r habitué's, hoefde niet meer de baan op, maar nou is ze de vijfenveertig gepasseerd en nou loopt ze in d'r lekkere, opgespaarde bontmantel als 'n cypersche kat op en neer met 'n sigaret in d'r hand.

Sommigen hebben 'n vriend, de meesten niet, 'n paar vrouwen zijn teeder met elkander, je moet immers wat hebben en ze zijn zoo sentimenteel, o, jee, ze laten hun gramofoons draaien, dat je d'r wee van wordt, van Johny en:

Männer umschwirren mich wie Motten um das Licht,

Und wenn sie verbrennen, dafür kann ich nicht.
Prentbriefkaarten van Marlene hangen in alle kamers... zij is de ideale vakgenoot in grooten stijl.

Wie geen gramfoon heeft zingt in zich zelve in de werkelooze middaguren. De Duitsche meiden hebben altijd heimwee, ze zingen waarom 't aan de Rijn zoo mooi is. Ach die Duitsche meiden hebben altijd heimwee en de slagersknechten stappen van hun fietsen om te luisteren.

Er was er een, daar is 't mis mee gegaan, ze had geen gramfoon, ze zong nooit, ze had geen souteneur, om „popje” tegen te zeggen, ze had geen vriendin waarmee ze teeder was.

Ze had alleen 'n Hondje. Het was geen aardig wit beest op wollige pooten, het was 'n straat-hond wiens voorouders zich eindeloos vermengd hadden. Het Hondje was 'n mormel. Maar Willy (alle vrouwen heeten Willy) was wel heel dol op haar Hondje. Iedereen smacht naar 'n beetje hartelijkheid, alle vrouwen willen liefst 'n sterken man, die drinkt en af en toe slaat. Willy had haar vriend gehad, 'n kellner, iets jonger dan zij, ze had hem eenvoudig ingepalmd in 'n cafétje, waar hij 'n borrel nam en waar haar soort niet komen mocht, ze had eerst door de reet van 't leeren voorhang gelonkt, toen was ze brutaal naar binnen gegaan, de baas had 'r d'r uit willen zetten, maar de Jongen had gezeid: dan krijg je met mij te doen, ze was toen drie-en-twintig, 'n jaar of twintig was hij. Hij had 'r wat laten drinken, 'n „imitatie”, en toen had zij hem

meegenomen. En elken Vrijdag gingen ze saam naar de bioskoop. Toen was er wat met de politie, en toen hij van de Weteringschans kwam, is hij z'n leven gaan „beteren”, hij is getrouwd, de mooie kellner.

'n Klant vroeg haar of ze z'n hond wilde hebben. Mooi was ie niet, maar „anders verzuip ik hem”, zei de klant. Ze overwoog of ze hem niet voor haar werk kon gebruiken, 't was anders 'n leelijk beessie.

Voor 't werk deugde hij niet, hij bleef altijd bij d'r, liep niet naar de mannen toe, zoodat ze niet roepen kon: „Mannie kom gauw bij 't vrouwtje!” en ze niet zeggen kon tegen 'n gehoopte client: „'t Is toch zoo'n ongezeggelijk dier, hij loopt als maar naar de heeren.” Het Hondje bleef bij de vrouw en bracht haar geen nieuwe klandizie. Ze was anders heel goedkoop deze dertigjarige vrouw, er was veel werkeloosheid, ze vroeg twee gulden. Maar er was niet veel te beleven, ze was onverschillig, kende de vaste klanten ternauwernood terug. Thuis knuffelde ze 't Hondje, en hij deed met z'n staart en likte haar in 't zachte, treurige gezicht. Hij had zich afgewend te blaffen, hij hield veel van de vrouw en zei niets als de klanten rare dingen met haar deeën. Ze kocht allerlei lekkers, leerde hem de bizonderste gerechten waardeeren, 't was haar

eenige vriend. Ze bleef in 't steegje werken, waagde zich niet verder dan 't café'tje, waar ze hem had ontmoet, die haar lang geleden meenam naar de cinema. Als er niemand was, deed ze onnoozele spelletjes met den Hond. Soms was er twist tusschen de verhuurmadams, dat ging vaak vrij hoog, de steeg stond dan vol lui en op 't laatst kwamen smerissen, die en passant vigeleerende vrouwen op de bon zetten.

Een morgen was 't donker weer, toen Willy wakker werd en loom naar 't Hondje keek. 't Leek haar of 't zwaarder en ouder werd: „Je vreet teveel, lekker kreng”, meende ze goedig. Ze was moe, had slecht geslapen. Er was 'n orgel en in de smalle steeg galmde de plechtige muziek luid en treurig omhoog, menig ontwakende vrouw werd bewogen. Donker bleef dreigen 't weer, haast viel de avond in, er viel geen regen en vroeger dan anders ging ze 't pad op, als een die zijn plicht doet, zonder afgunst op de anderen, die dat niet meer behoefden te doen. Maar zij kon niet huichelen tegen haar bezoekers, niet meer kermen en rillen, als ze op de moltondeken klaar ging liggen, ze was willoos, apathisch en licht onnoozel. Zoo liep ze eenige uren lang op en neer, rookte 'n sigaret, sprak den vuilnisman aan, die afweerde met de woorden, dat de tijden er niet naar waren. Ze tripte verder,

praatte met 't Hondje, dat niet meer zoo trouw bij haar bleef, moe en hijgend achteraan sjokte. Tegen negen uur brak er schandaal los tusschen twee madams, waarvan er een 'n publiek huis en de andere commensaals hield. Willy boezemde de twist weinig belang in, het bracht maar noodeloos scha, de heele steeg liep in 'n oogwenk vol, ze had bijna beet, wilde den man meevoeren, maar toen ze niet voorbij de kijvende wijven konden, draaide de man zich om en zei: Atjuus, tot 'n andere keer. En terwijl kijfde 't eene mensch: „Ik 'n viezerik? jij bent 'n viezerik, we leven onmers allemaal van de hoeren, doet je lekkere zoontje soms geen boskappe voor ze? en jij ben onmers niet vies van d'r kwartjes, je maak me toch niet stuk, vuil secretee, je maak me toch niet stuk, je maak me toch niet stuk.” Als ze adem wilde scheppen, klonk 'n daverend gelach, werd er in de handen geklapt, men vuurde de wijven aan. Geërgerd, ook om 't malle gesukkel van 't Hondje, nam Willy 't beest op, gaf 't 'n tikje en wandelde haastig de steeg uit, de gracht op om daar haar geluk te beproeven. Daar stond nog 'n andere vrouw en ze liet 't Hondje los, ging wat met haar praten, 't was nog 'n jong ding. 't Hondje sukkelde naar de waterkant, loom en zwaarlijvig.

Toen kwam er 'n auto aan en ze riep schielijk:

„Mannie, mannie!” De wagen reed zeer snel en ’t dikke Hondje dat zich haasten wilde om bij ’t lieve Vrouwtje te komen . . .

Liep radikaal onder de auto.

’t Jankte. Willy gilde als ’n bezetene, vloekte en raasde tegen de auto, die vol *dédain* in ’t donker was doorgereden.

Toen liep ze naar ’t bloedend lijfje toe, dat steunde zacht, hijgde. ’t Andere meisje was resoluut en duwde onder woest protest van Willy ’t zieltoogende hondje in ’t water. Willy wilde haar de oogen uitkrabben, begreep niet, waarom ’t vriendelijk meisje ’t dier met haar paraplu onder hield. Toen ging Willy naar huis. Ze sliep onmiddellijk in.

’s Morgens zocht ze naar ’t Hondje, dan raasde ze. Nu was er niets meer in ’t leven van Willy. . . Langzaam werd ze raar in ’t hoofd. De meeste van deze vrouwen zijn geestelijk niet gansch gezond.

’t Werd hoe langer hoe erger, klanten kreeg de lusteloze vrouw met de zonderlinge oogen niet meer, ze kon d’r huur niet meer opbrengen. Ze gilde vaak en stampte zoo luid dat de bezoekers van haar benedenbuurvrouw ongedisponcerd werden. Op ’n middag hebben ze haar weggehaald. De steeg stond weer vol.

En spoedig daarna luisterden de vrouwen weer

met tranen in hun oogen naar de drenzerige
melodieën uit de Troubadour, 'n groot picre-
ment wierp z'n schaduw langs de huizen.

D E Z W E R F K A T

DE tragische gebeurtenissen, die velen uit 't vaderland deden vluchten, brachten in 't voorjaar 1933 een heteroogeen gezelschap in den trein naar Parijs. Zoodra we den Rijn waren gepasseerd zette ik alle zwarigheden van mij af, Parijs lokte mij als 'n nog onbekende vrouw vol vreemde bekoring, alles was nieuw voor me; er was veel geforceerds in mijn doen alsof alles wat achter mij lag, voorbij was, eene bagatel, mijn werkkring, mijn „vrienden” en hun verraad; pas in den winter van '34 heb ik 't bittere exil gekend, elken dag in razernij de dagbladen gegrepen om te lezen of dat wat we allen hoopten, nog niet gebeurd was: alles bleef gelijk 't was, wij stompten af. Maar uit onze geriefelijke coupé, waar 'n dertigjarige danseres, 'n dirigent en 'n Joodsche kunst-historicus met zijn kristelijke vrouw en allerliefste dochter, 'n pas rijpend meisje met donkere oogen, tezamen waren, klonk telkens 'n lach op; schel was de vroolijkheid van de danseres, dof bassend in gemaakte jovialiteit die van de musicus, parelend lachten de moeder en dochter. De oude vader met zijn grijze baard

keek vaag naar buiten, herhaaldelijk zocht hij in z'n portefeille, wanend iets te missen, zijn pas, zijn reisbiljetten, hij was danig in de war en ook deze nerveuse angst brachten vrouw en kind vaak in 'n vroolijke opwinding. Soms dwaalde mijn aandacht van het gezelschap af.

Ik werd getroffen door 'n verschijning die zich telkens op de corridor vertoonde, 'n frêle meisje met groote blauwe en verschrikte oogen; voortdurend als opgejaagd ging ze den gang op en neer, 't werd telkens even stil als ze voorbij kwam of iets tragisch haar omgaf, iets gedoomds, maar er waren zooveel singuliere figuren daar in dien express, dat 't ternauwernood de moeite leek veel aandacht aan 't aschblonde vrouwtje te besteden. De oogen van den dirigent echter zag ik zich telkens begeerig op haar borsten richten en ik, die geenszins ongevoelig ben voor de merkwaardige bekoring, die van spitse, hardlijkkende, kleine vrouwenborste uitgaat, bloosde, toen hij, de musicus, de Lebemann met zijn wit plastron, mij even met 'n zinnelijken blik van verstandhouding aankeek en mij toe voegde: „U bent wat men in Frankrijk noemt 'n gourmand, 'n voluptueux.”

Ik antwoordde niet, 'n belletje riep ons naar 't restauratierijtuig. Daar bevonden we ons weldra voor de soep. Het jonge meisje had

plezier in haar handigheid den lepel zonder morsen in de voortstormende deining naar haar mond te brengen, intuïtief behendig bewoog ze de wijnflesch, die ze liet rusten op de randen der glazen; een levendig gesprek begon, waaraan de versomberende vader deel nam.

In onze donkere coupé terug rookten we 'n sigaret en werden stil. Op den gang zwierf nog steeds de zonderlinge viriel gekleede vrouw, die rookte en door 't donkere raam de leegte nacht in keek. Toen zei de danseres opeens, ik zag het wreede gebit schitteren: „Kent u haar?” en wyl ik ontkennend het hoofd schudde: „Ik heb haar wel in Geisha ontmoet.” Later schoot me te binnen dat Geisha een dier vele suspecte bars moest zijn, waarom Berlijn 'n nieuw Sodom werd genoemd. De reis was lang en werd vervelend.

Laat in de nacht belandde ik in 'n duur Parijsch hotel. Eenige weken daarna had ik mij geïnstalleerd op de sombere Avenue du Maine. Vanuit mijn donker kamertje had ik 't uitzicht op vuile achtergevels. Beneden in de cour stond 'n klein verschrompeld boompje, welks schaarsche groen ik 'n weinig verteederd placht te bezien. Overigens ging ik in den beginne geheel op in de wezenlooze drukte van den emigrantenwereld van Montparnasse. Later dronk ik mijn eenzaam

glas bier en bladerde in dagelijksche teleurstelling mijn lustelooze kranten door. Maar dan, in welk café ik kwam, ontwaarde ik haar, overal gleed vluchtig en bijna mysterieus de vrouw die me verzoenen deed met heel haar blonde ras, de terrassen langs, ze bleef zelden ergens zitten; 'n enkele keer was ze in gezelschap van befaamde schilders, wier model ze hier blijkbaar was. 't Gelukte me al spoedig in dit stadsdeel waar men niet geheel discreet is en men als op 'n dorp elkaar kent, iets over haar te vernemen. Ze was 'n meisje uit 't volk en had zich, vooral in Berlijn, wellicht door neiging, misschien ook uit bizarre zucht naar nieuwe prikkels gedreven, voornamelijk in lesbische bars opgehouden, ze was er, als hier, even verschenen om dan weer elders op te duiken. Was ik 'n enkele keer op Montmartre, dan vond ik haar daar, zwervend langs de boulevards, rusteloos met iets gekwelds in haar blik van opgejaagd ree. Ze was als 'n ree schoon en slank, maar in haar de teedere sentimentaliteit van 't volksmeisje, ik aanbad haar smalle enkels, haar sidderende borsten en de bitterzoete mond die voor mij niet gemaakt was.

Hermine David schilderde haar, Marie Laurencin . . .

Ik aanbad haar in haar onbereikbare knaapachtig-

heid, ik durfde haar niet aanspreken. Ze frappeerde vele mannen uit onzen kring, die haar 'n brutaal woord in 't Duitsch dorsten toeroepen, waar ze in vaag, maar diep charmeerend Fransch 'n volmaakt onbegrijpelijk antwoord op gaf. In Sélect leunde ze tusschen efeben en geëffemineerde mannen aan de bar, ze scheen in 't begin ook veel sympathie bij de vrouwen te hebben, maar later hield dat op. Wel zag men haar 'n tijdlang samen met 'n groote, zware Engelsche, die zelf 'n moue van ontroostbaar leed om den mond haar arm om Yvonne's taille geslagen hield. Ze noemde zich vreemd en onduitsch Yvonne en wyl de emigrantenkringen 't vreemde hielden voor 't betere en vele vrouwen voor 't Zwarte gepassioneerd waren, liet ze 'n dag haar blonde haren zwart verven en kamde dit glad met 'n ponny over 't voorhoofd, hetgeen wel belachelijk stond bij haar verschrikte viooltjes-oogen, maar deze belachelijkheid was van 'n grenzelooze, treurige schoonheid. Zoo kwam de vale Parijsche winter met zijn grijze armoede, ieder leeft hier voor zich heen, de stad verloor allen glans die ze in den zomer had bezeten. In mijn hotel woonde 'n Deen, waarin ik 'n vriend had gevonden. Hij was kort, breed en leelijk als 'n dog, maar 'n schilder van uitzonderlijke kwaliteit. Steen Wiborg was gelijk de

meesten zijner landgenooten afwisselend in de beste stemming, (hij zong dan met tranen in de oogen), dan weer in de diepste en mij vaak ergerende neerslachtigheid: in dien toestand zat hij aan 't raam van zijn koud atelier op de sombere Avenue du Maine, onbewegelijk in dikke jassen en dekens verpakt, de pijp te rooken, met de cognac naast zich. Als de pijp op was, nam hij de moeite niet, er eene nieuwe te stoppen, maar hield 't stompje tusschen de tanden en keek met zijn fletse oude hondeblik naar de drukke straat beneden, waarvan hij niets zag. Hij hield van zwarte vrouwen. Toen hij Yvonne zag, we waren in den Dôme, trok hij met zijn mond en vloekte zacht als lieflijk en kreunde ook. Hij hield haar voor 'n Française, ondanks de stiefmoederlijke kou was hij tot in 't waanzinnige verliefd op alles wat Fransch was. Hij stond op, voor ik, verstomd van zoo'n ongewone energie, iets zeggen kon, ging recht op Yvonne toe en nadat hij aan z'n hoed getikt had, vroeg hij haar in z'n onmogelijk Fransch of hij haar schilderen mocht. Ze keek hem even als afwezig aan en zei dan dat ze enkel voor vrouwen poseerde. Maar Steen met 'n nooit vertoonde onverzettelijkheid nam haar zacht en voorzichtig bij den arm en duwde haar naar ons tafeltje, ik had mij bijna in mijn verwarring opgericht om

te vluchten, ik kon niet gelooven dat 't onbereikbare zoo gemakkelijk op 'n rieten stoeltje van den Dôme te duwen was. Het scheen of ze voor ons beiden, maar voor Steen 't meest, sympathie gevoelde. Steen streelde haar lange, smalle handen en keek haar voortdurend met iets onderworpens aan. Hij bemerkte al spoedig dat ze 'n Française niet was, maar voor haar was 't leuk weer Duitsch te kunnen spreken. Ik zweeg en moest maar naar haar kijken die me zoo bijzonder leek. Nu was er 'n man achter haar komen zitten, die zij kende en zonder zich te verontschuldigen, stond ze op en trad met matten lach naar hem toe. Steen draaide, 'n weinig onbehoorlijk, z'n stoeltje om en zag jaloers wat ze achter onze ruggen uitvoerde. Ook ik had graag gekeken, maar ik wilde niet, bepaalde mijn aandacht tot hetgeen op 't terras geschiedde. Een meneer goot z'n melk op 'n schoteltje voor zijn kleine doghond, die dezelfde verlangende oogen had als Steen, een dame in bruin complet had violetgeverfde haren. Mijn geoefende blik zag in 'n oogwenk om 'n aangrenzend tafeltje 'n klein drama; 'n donkere Engelsche in astrakan mantel met tragische zwarte oogen, die volkomen stil had gezeten maakte opeens 'n beweging naar de revers van haar man, waar ze 'n lange haar afhaalde, (mij

docht 'n blonde), ze aandachtig bekeek, ze dan wegwierp, en somber en verbeterd naar de boulevard staaide, waar vreemde gasten heen en weer liepen in de kou. Ik bezag den man, (was 't haar man?) een dier vele gentlemen, smart gekleed, die met 'n bewegingloos gezicht zweeg en ook zijn noodlot en zijn gevangenschap met zich meedroeg. Zulk tooneel zou mij anders hevig geëmotionneerd hebben, nu dacht ik slechts: die tragische haar kan van Yvonne niet zijn, dus laat mij 't drama koud.

Eindelijk kwam ze terug en gulzig keek Steen haar aan, streelde haar hand. Toen zei hij opeens: „Hij heeft je viermaal langs je gezicht gestreeld.” Ze keek hem niet aan en zei: „Dat is niet waar.” „Ik heb 't gezien en ook dat hij opeens terugtrok, toen ik naar hem keek.” Ze werd opeens typisch vrouwelijk: „Je hebt dus gespionneerd”. Hij zweeg en zei toen zacht: „Yvonne, ik . . .” En zij, half treurig: „Ik kan tegen 'n oude vriend, die nota bene 'n schilder is, toch niet onaardig zijn.” „Maar je bent zoo lang weggebleven.”

Yvonne kwam bij Steen wonen, hij schilderde den heelen dag, kwam in 'n koortsachtige productie, landschappen, straten, somber en zwaar-moedig, maar hij zong terwijl hij werkte. Haar

zelf schilderde hij nooit, portret was zijn fort niet. Echter duldde hij niet dat ze wegging, zelfs niet om brood te halen. Hij at met haar buiten, verkocht een en ander en dronk bijna niet meer. Ik was bij hen, maar ik benijdde hem niet. Van sommige vrouwen kan men de ziel nooit bezitten, maar Steen had zelfs haar lichaam niet, want haar oogen zwierven. Zelfs nu, nu 'n man van de bizondere eigenschappen als de Deen haar afgodisch liefhad, zoo als ik nooit had zien liefhebben, met 'n hondsche onderworpenheid, in wiens leven zij 't hoogste punt zou zijn, nu nog bleef zij desolaat, maar dit nimmer op stuitende wijze van zelfbeklag, neen, ze lachte innemend en trachtte zich voor alles wat Steen betrof te interesseeren, bracht doeken voor hem naar den handelaar.

Maar dan verdween ze opeens, de penseelen lagen op den grond, orde kende Steen niet, ik wilde ze in 'n pot zetten, maar de Deen weerde af: alles moest zoo blijven. Geen vuur brandde, 't was koud als zij zwierf. Hij zat aan 't raam en staarde doods uit zijn fletse oogen in de Avenue du Maine, in dekens gewikkeld, met 'n koude pijp tusschen de tanden en de cognac naast zich, die hij den concierge weer had doen halen. En 't enige wat hij sprak was: „Zoo'n cognac als hier krijg je nergens. Vertel 's wat, maar niet

over politiek". Ik poogde hem dan wat te vertellen over schilderijen en vrouwen, die ik gezien, over liedjes die ik gehoord had. Hij deed of hij luisterde.

Als dan de zwervkat onverwacht thuiskeerde, brulde hij 't heele hotel bij elkaar, 'n schok van energie voer door z'n logge lijf, hij haalde de kachel uit, wilde haar telkens met zijn zwarte handen omhelzen en zij lachte moe en vriendelijk in 'n eeuwige deceptie . . . Maar hij dee of hij dat niet zag, zond mij om eten en wijn uit, ik bracht alles slaafs omdat ik haar ook liefhad en haar toch niet naderen kon, evenmin als Steen, al begreep hij dat niet en was zij voor hem de Openbaring. Maar dit was van Yvonne de innerlijke geschiedenis. Wie onzer heeft niet met vijftien jaar in diepe en hijgende verrukking in 't voorjaar de lucht ingeademd, zoodat hem of haar de tranen in de oogen kwamen? Zoo zie ik dit meisje in Wannsee, het leven lokt, belooft schoonheid, het leven lokt, straks treedt 'n ander mensch schoon en heerlijk uit dat groene bosch, wij willen 't stralende volkomen geluk met zijn kleine diepe teederheden met die andere mensch, alles zal ons gegeven zijn. Maar treedt die heerlijke mensch uit 't donkere groen te voorschijn, hoe lang duurt dan onze waan? Zeer kort. Yvonne zocht dan, wat ze bij de jongemannen

in hun krachtige ruwheid niet vinden kon, bij haar eigen geslacht, de weekte geparfumeerde sfeer der lesbische lokalen, waar perversie werkelijk gevoel verving, omwolkte haar, 't nieuwe regime hief ze op, maar wie daar eenmaal geweest is, wil er terug. Wellicht Parijs met zijn grijze gevels, 't werkzame, goede, maar ook koudwreede Parijs . . . Als we in 'n restaurant waren, keek Steen voortdurend of ze nog naast hem zat. Hoe vaak hoorde ik hem niet smeecken: „Blijf nu voor altijd bij me.” En zij hulpeloos en toch willend lief zijn voor den genialen man: „Ik wil wel . . .”, maar in haar was iets sterker dan zij zelf, dan wandelde ze met haar veerkrachtige en toch moede pas langs de boulevards en menigen passant, man of vrouw, trof haar raadselige blik als van 'n gewond ree. Toen bleef ze voorgoed weg.

In elkander gedoken zat Steen en keek in de sombere Avenue du Maine, waar bussen en vrachtauto's lawaaiend af en aan ratelden. Hij zag niets. Op zijn ezel stond 'n pas aangezet doek van de kleine Place de l'Odéon, in helle zon, waar hij met haar gezeten had voor 't café Voltaire, 't zou zijn eerste, blijde stuk worden met zon. De man zat als 'n stervend roofdier aan 't raam met 'n flesch cognac, de pijp stak hij niet meer aan. Ik stelde hem voor haar samen

te zoeken, (men had mij verteld dat ze nu aan narcotische genoegens deed), misschien was 't nog tijd haar van dat waanzinnige krenkende spel met ziekte en dood terug te halen, maar hij zweeg, knikte nijdig als gestoord, neen, met 't hoofd. In den Dôme merkte niemand haar afwezigheid, wellicht zwierf ze met haar veerkrachtige, matte stap in 'n geheel ander kwartier.

De lente kwam, de Jardin du Luxembourg was vol met blijdoende menschen, kleine kinderen wroetten met witgeschoeide handjes in 't zand, hoe blij leek de wereld. Ook hier zocht ik haar rusteloos, overal spiedde ik naar de smalle vrouw, overal waande ik haar oogen van aangeschoten dier te zien. Vergeefs, ik zonk op 'n bank. De lente, waar ze zoo van hield, de lente was verdrietig.

Later heb ik gehoord, dat ze in 'n Katholiek hospitaal gestorven is en Katholiek was geworden. Een oude straatpastoor, zooals men hier velen ziet, ongewasschen in 'n smerige soutane, zag op 'n vroege morgen iets aan de Seine liggen, dat hij eerst voor 'n oude jurk hield. Hij stiet er met z'n stok tegen, 't was 'n mensch, misschien 'n stervend mensch, hij poogde haar of te heffen, riep luidkeels werklui, die geen tijd hadden, ten slotte vervoerde hij saam met 'n politieagent haar die zeer ziek was, naar 'n ziekenhuis. Daar is Yvonne dan doodgegaan.

I N H O U D

L'invitation au Voyage	5
Mirjam	20
Hoe het gaat	38
De Dood van een Baron.	42
De Horoscoop	49
Willy en haar Hondje.	60
De Zwerfkat.	68

Gezet uit de Bembo-letter en gedrukt bij de
Firma Boosten & Stols te Maastricht
in den zomer van 1935.

